

N. K. KRUPSKAJA

ILJITŠIN MUUTTO MOSKOVAAN
JA ENSIMMÄISET TYÖKUUKAUDET MOSKOVASSA

S aksalaisten hyökkäys ja Pskovin joutuminen saksalaisten käsiin osoittivat mikä vaara uhkasi hallitusta, joka oli Pietarissa. Suomessa laajeni kansalaissota. Päätettiin siirtyä Moskovaan. Se oli välttämätöntä myös työn järjestämisen kannalta. Oli työskenneltävä maan taloudellisen ja poliittisen elämän keskuksessa.

Maaliskuun 11 päivänä 1918 Neuvostohallitus muutti Moskovaan, Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan keskukseen, kauemmaksi rajalta, lähemmäksi useita läänejä, joihin oli saatava mahdollisimman läheiset yhteydet.

Moskovaan saapumisen päivänä Iljitš kirjoitti artikkelin „Meidän päiviemme päätehtävä”. Tämä kirjoitus, joka julkaistiin „Izvestijassa” maaliskuun 12 päivänä, oli ohjelmaluontoinen ja samalla se luonnehti parhaiten Iljitšin silloista mielialaa.

Kirjoitus alkoi lainauksella Nekrasovin runoelmasta „Kenen on hyvä elää Venäjällä”:

„Oot köyhä ja yltäkylläinen,
oot mahtava ja voimaton
— sä Venäjä-äiti!”

Kirjoituksessaan Iljitš puhuu lyhyesti ja suppeasti suuren proletaarisen vallankumouksen koko merkityksestä, sitten selittää nöyryyttävän Brestin rauhan solmimisen tarkoitusta.

Edelleen hän kirjoittaa taistelusta mahtavan ja vauraan Venäjän puolesta.

„Venäjä voi tulla sellaiseksi, jos se ravistaa pois kaiken alkuloisuutensa ja hylkää kaikenlaiset korulauseet, jos se hammasta purren kokoaa kaikki voimansa, jos se jännittää kaikki hermonsensa ja pingoittaa joka lihaksensa, jos se käsittää, että pelastus on saavutettavissa *vain* sillä kansainvälisen sosialistisen vallankumouksen tiellä, jolle me olemme astuneet. On

kuljettava eteenpäin tätä tietä lankeamatta epätoivoon tappioiden takia, on koottava kivi kiveltä sosialistisen yhteiskunnan vankkaa kivijalkaa ja työskenneltävä otsa hiessä kurin ja itsekurin aikaansaamiseksi sekä järjestyneisyyden, järjestyksen, toimeliaisuuden, kansan kaikkien voimain sopuisan yhteistoiminnan lujittamiseksi, tuotannon ja tuotteiden jakelun yleisen luetteloinnisen ja valvonnan lujittamiseksi kaikkialla ja joka paikassa — sellainen on sotilaallisen mahdin ja sosialistisen mahdin luomistie”¹.

„Me olemme vuoden 1917 lokakuun 25 päivästä alkaen maanpuolustajia, — kirjoitti Iljitš. — Me olemme „isänmaan puolustamisen” kannalla, mutta se isänmaallinen sota, jota kohden me kuljemme, on sotaa sosialistisen isänmaan puolesta, sosialismin puolesta isänmaana, Neuvostotasavallan puolesta sosialismin maailmanarmeijan *joukko-osastona*”².

Nyt, kun on kulunut 18 vuotta Leninin kirjoituksen julkaisemisesta³, kun me olemme jo kulkeneet pitkälti eteenpäin sosialismin rakentamisen tietä, saavuttaneet ratkaisevia sosialismin voittoja maassamme, kun me „käymme laulaen elon valtateitä”, kun voidaan jo täydellä oikeudella puhua sosialistisen synnyinmaamme varallisuudesta ja mahdista, kun miljoonat toteuttavat historiassa ennennäkemättömällä tarmolla ja aloitteellisuudella sitä päämäärää, jonka Lenin niin selvästi asetti kirjoituksessaan „Meidän päiviemme päätehtävä”, — tämä kirjoitus näyttää erittäin yksinkertaiselta, itsestään selvältä. Mutta on palautettava mieliin silloinen ajankohta, jotta voitaisiin käsittää tämän kirjoituksen koko merkitys.

Iljitš hehkui tarmoa ja taisteluvalmiutta.

Ensi alussa meidät (Iljitš, Maria Iljinitšna ja minut) sijoitettiin Moskovassa asumaan „Nationaliin” (Neuvostojen ensimmäiseen taloon), jonka toisesta kerroksesta annettiin kaksi huonetta kylpyhuoneineen. Oli kevät, paistoi Moskovan aurinko. „Nationalin” luota alkoi Ohotnyi rjad — kauppatori, missä käytiin katukauppaa; vanha Moskova Ohotnyi rjadin kauppiaineen, jotka aikoinaan tappoivat ylioppilaita, oli nähtävänä kaikessa komeudessaan. Iljitšin luona kävi paljon väkeä. Usein kävi sotilashenkilöitä.

Maaliskuun 18 päivänä englantilaiset toivat Murmanskiin noin 400—500 merimiestä käsittävän maihinnousujoukon käyttäen verukkeena niiden sotilasvarastojen vartiointia, joita Entente oli järjestänyt sinne jo tsaarin hallitusta varten. Tämän maihinnousun tarkoitus oli selvä.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 135.— *Toim.*

² Sama, ss. 136—137.— *Toim.*

³ N. Krupskajan muistelmat „Iljitšin muutto Moskovaan ja ensimmäiset työkuukaudet Moskovassa” on kirjoitettu 1936.— *Toim.*

„Nationalissa” meille annettiin englantilaisia lihasäilykkeitä, joilla englantilaiset muonittivat sotamiehiään rintamalla. Muistan kun Iljitš kerran aterian aikana sanoi: „Mitähän me saamme sotamiestemme muonaksi rintamille?..” „Nationalissa” me elimme kuitenkin kuin väliaikaisesti. Iljitš tahtoi pian päästä asettumaan vakinaisesti saadakseen aloittaa työn, ja hän kiirehti asunnon järjestämistä.

Hallitusvirastot ja hallituksen pääjäsenet päätettiin järjestää asumaan Kremliin. Meidän oli myös määrä asua siellä.

Muistan kun Jakov Mihailovitš Sverdlov ja Vladimir Dmitrijevitiš Bontš-Brujevitiš veivät meidät ensi kerran Kremliin katsomaan meidän tulevaa asuntoamme. Meidät aiottiin sijoittaa asumaan „oikeuspalatsiin”. Nousimme vanhoja kiviportaita, joiden askelmat olivat tässä talossa vuosikymmenien aikana käyneiden kuluttamat. Kolmannessa kerroksessa oli ennen ollut oikeuskamarin prokuraattorin asunto. Meille oli suunniteltu annettavaksi keittiö ja sen vierellä kolme huonetta, jonne oli erisäänkäytävä. Sitä seuraavat huoneet varattiin Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoito-osastolle. Suurin huone oli varattu istuntosaliksi (siinä pidetään vielä nykyin SNTL:n Kansankomissaarien Neuvoston istunnot). Sen vieressä oli Vladimir Iljitšin työhuone. Se sijaitsi lähinnä pääkäytävää, jonka kautta oli määrä asiakkaiden kulkea hänen huoneeseensa. Asunto oli erittäin sopiva. Mutta talossa oli kaikkialla tavattoman likaista, uunit rikki ja katot vuotivat. Erittäin likaista oli meidän tulevassa asunnossamme, jossa asui vahtimiehiä. Asunto tarvitsi korjausta.

Meidät sijoitettiin väliaikaisesti Kremliin niin sanottuihin „ritarihuoneisiin”, meille annettiin kaksi puhdasta huonetta. Iljitš käveli mielellään Kremlessä, mistä avautui laaja näkymä kaupungille. Mieluimmin hän käveli Ison palatsin vastapäisellä jalkakäytävällä, siellä oli runsaasti nähtävää, ja hän käveli mielellään myös alhaalla muurin vierellä, missä oli puuistutuksia ja vähän väkeä.

Sen huoneen pöydällä, jossa me „ritarihuoneissa” asuimme, oli vanha julkaisu. Siinä oli Kremlin kuvia, Kremlin historiaa, kerrottiin Kremlin rakentamisen historiasta, jokaisen tornin historiasta ja merkityksestä. Iljitš tarkasteli mielellään albumia. Silloinen Kreml, vuoden 1918 Kreml, muistutti vähän nykyistä. Siellä oli kaikessa muinaisajan tuntu. „Oikeuspalatsin” luona oli vaaleanpunaiseksi maalattu Tšudov-luostari, jossa oli pienet ristikkoikkunat; jyrkänteen partaalla seisoi Aleksanteri II muistopatsas ja alhaalla muurin vierellä kökötti jokin ikivanha kirkko. „Oikeuspalatsia” vastapäätä, Kremlin talossa, työskenteli työläisiä. Uusia rakennuksia ja puistikoita Kremlessä ei ollut. Kremliä vartioivat puna-armeijalaiset.

Vanha armeija oli hajonnut ja kotiutettu. Oli luotava uusi, voimakas, vallankumouksellinen, innostuksen henkeä ja voiton-tahtoa uhkuva armeija.

Ensi aikoina Punainen Armeija muistutti hyvin vähän var-sinaista armeijaa. Se hehkui innostuksen tulta, mutta sen ulko-näkö oli alkukannalla: puna-armeijalaisilla ei ollut sotilaspukua, kuka missä pukimissa tuli, niissä sai ollakin, ei ollut vielä lujaa järjestystä eikä määrättyjä sääntöjä. Neuvostovallan viholliset pilkkasivat puna-armeijalaisia, eivät uskoneet, että bolševikit pystyvät luomaan voimakkaan, vahvan armeijan. Poroporvarit pelkäsivät puna-armeijalaisia, heistä näytti, että nämä olivat kuin rosvoja. Muistan kun vielä 1919 eräs tov. Adoratskille käännöstyötä suorittanut naishenkilö, jota tov. Adoratski pyysi hakemaan Kremlistä jonkin käännöstyön, ei rohjennut tulla, kun pelkäsi Kremlä vartioivia puna-armeijalaisia.

Ulkomaalaisia hämmästytti erikoisesti se, että vartiomiehet eivät noudattaneet niitä muodollisuuksia, jotka olivat vakiintu-neet kaikkialla muualla.

Iljitš kertoi kerran minulle Mirbachin käynnistä hänen luonaan. Vladimir Iljitšin työhuoneen oven luona ollut vartio-mies istui tavallisesti pienen pöydän ääressä ja luki. Silloin se ei näyttänyt meistä kenestäkään kummalliselta. Kun solmittiin rauha Saksan kanssa ja Venäjälle saapui Saksan suurlähettiläs kreivi Mirbach, niin hän tavan mukaan „suoritti käynnin” halli-tusvallan edustajan luo — hän tuli Kansankomissaarien Neuvos-ton puheenjohtajan Leninin luo Kremliin. Vladimir Iljitšin työ-huoneen ovella istui vartiomies ja luki jotain, ja kun Mirbach meni Iljitšin työhuoneeseen, sotamies ei edes vilkaissut häneen, vaan jatkoi lukemistaan. Mirbach katsahti häneen ihmeissään. Poistuessaan Iljitšin työhuoneesta Mirbach pysähtyi istuvan vartiomiehen luo, otti kirjan, jota tämä luki, ja pyysi tulkkia kääntämään hänelle kirjan nimen. Kirja oli: Bebel „Nainen ja sosialismi”. Mirbach palautti kirjan mitään sanomatta vartio-miehelle.

Puna-armeijalaiset opiskelivat ahkerasti. He käsittivät, että tarvitsivat tietoja voiton saavuttamiseksi.

Iljitš kulki nopeasti käytävää pitkin asunnostaan työhuonee-seen mukanaan suuri kantamus sanomalehtiä, papereita ja kir-joja. Hän tervehti aina erittäin ystävällisesti vartiomiehiä. Hän tiesi heidän mielialansa, heidän valmiutensa kuolla Neuvosto-vallan puolesta.

VII puoluekokouksessa (maaliskuun 6—8 päivänä 1918) rat-kaistiin kysymys siitä, että oli solmittava saksalaisten kanssa rauha, vaikka se olisi kuinka raskas ja nöyryyttävä. Tämä pää-tös hyväksyttiin kireän taistelun tuloksena. Selostuksen Saksan kanssa solmitun rauhansopimuksen ratifioimista koskevasta

kysymyksestä, joka käsiteltiin Keskuskomitean poliittisen toimintaselostuksen yhteydessä, teki Lenin, apuselostajana „vasemmistokommunistien” ryhmästä oli N. I. Buharin. Kaikki kysymykset asetettiin erittäin kärkevästi. Edustajakokouksessa oli 46 päätösvaltaista ääntä, jotka edustivat 300.000 puolueen jäsentä.¹ Silloin puolue ei ollut sellainen kuin nyt: ei ollut vielä sellaista yhtenäisyyttä ja yhteenliittyneisyyttä, mikä on saavutettu nyt. Edustajakokouksen osanottajain 46 äänestä 30 kannatti Brestin rauhan ratifioimista, 12 oli vastaan ja 4 pidättäytyi äänestyksessä; toisin sanoen noin $\frac{1}{3}$ puoluekokousedustajista vastusti Keskuskomitean linjaa, Leninin linjaa. Heidän joukossaan oli paljon huomattavia bolševikkeja. Helmikuun 23 päivänä kuusi heistä ilmoitti eroavansa vastuunalaisista neuvosto- ja puolue toimista varaten itselleen täydellisen vapauden harjoittaa agitaatiota sekä puolueen sisällä että sen ulkopuolella. Helmikuun 24 päivänä Moskovan aluebyroo ilmaisi epäluottamuksen Keskuskomitealle ja kieltäytyi alistumasta niihin Keskuskomitean päätöksiin, „jotka tulevat liittymään Itävalta-Saksan kanssa solmitun rauhansopimuksen ehtojen toteuttamiseen elämässä”, ja päätöslauselman selitystekstissä se ilmoitti, että „pitää tuskin mahdollisena välttää puolueen hajaannusta lähi aikoina”. Moskovan aluebyroo näytteli vuoden 1918 alussa „vasemmistokommunistien” järjestökeskuksen osaa yleisvenäläisessä mitassa.

On ymmärrettävää miten tulisesti Lenin esiintyi „vasemmistokommunisteja” vastaan, vallankumouksellista korulausetta vastaan. Helmikuun 21 päivänä 1918 hän kirjoitti „Pravdassa”:

„On sodittava vallankumouksellista korulausetta vastaan, on ehdottomasti sodittava, ettei meistä joskus sanottaisi katkeraa totuutta: „vallankumoukselliset korulauseet vallankumouksellisesta sodasta saattoivat vallankumouksen tuohon”².

Iljits tiesi, että joukot kannattavat häntä eikä „vasemmistokommunisteja”. Neuvostojen IV Ylimääräisen Yleisvenäläisen edustajakokouksen oli määrä ratifioida rauhansopimus „Vasemmistokommunistit” olivat valmiit jopa siihen, että Neuvostovalta tuhoutuisi. Lausunnossaan helmikuun 24 päivältä he kirjoittivat: „Kansainvälisen vallankumouksen edut huomioiden me pidämme tarkoituksenmukaisena suostua Neuvostovallan menettämisen mahdollisuuteen, sillä Neuvostovalta alkaa nyt tulla aivan muodolliseksi”. Tämä sanakoreilu herätti Iljitsissä syvää suuttumusta

¹ VKP(b):n VII edustajakokouksessa oli läsnä 46 päätösvaltaista ja 58 neuvottelevaa edustajaa, jotka edustivat yli 170.000 puolueen jäsentä; edustajakokouksen hetkellä oli puolueen jäseniä yhteensä ainakin 300.000. Melkoinen osa järjestöistä ei ehtinyt lähettää edustajia kokouksen kiireellisen koollekutsumisen takia tai ei järjestöillä ollut mahdollisuutta siihen, kun saksalaiset olivat väliaikaisesti miehittäneet eräitä Neuvosto-Venäjän alueita.— *Toim.*

² *V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 10.— Toim.*

ja esiintyessään maaliskuun 12 päivänä työväen, talonpoikain ja puna-armeijalaisten edustajain Moskovan Neuvostossa, puhuesaan joukkojen edustajille hän oli erikoisen kiihkeä, erikoisen tulistunut.

„Venäjän vallankumous on antanut sen, millä se eroaa jyrkästi vallankumouksista Länsi-Euroopassa (alleviiivaus minun.— N. K.). Se antoi vallankumoukselliset joukot, jotka vuosi 1905 on valmentanut itsenäiseen taisteluun; se antoi työväen, sotilaiden ja talonpoikain edustajain Neuvostot, verrattomasti demokraattisemmat vallanelimet kuin olivat kaikki aikaisemmat, vallanelimet, jotka tekevät mahdolliseksi kasvattaa, kohottaa aatteellisesti ja moraalisesti työväen, sotilaiden ja talonpoikain oikeudettomat joukot, saada ne mukaan...”¹

Samassa puheessa Lenin antoi arvioinnin Väliaikaisesta hallituksesta ja luokkasovittelijoista. Helmikuun vallankumouksesta hän puhui:

„Jos valta olisi silloin siirtynyt Neuvostolle, jos luokkasovittelijat sensijaan, että auttoivat Kerenskiä ajamaan armeijaa tuleen, olisivat esittäneet ehdotuksen demokraattisesta rauhasta, niin armeija ei olisi näin hajoitettu. Heidän olisi pitänyt sanoa armeijalle: seiso rauhallisesti. Olkoon armeijan toisessa kädessä revitty imperialistien salainen sopimus ja demokraattisen rauhantarjous kaikille kansoille, ja olkoon toisessa kädessä kivääri ja tykki, ja säilyköön rintama täydellisesti. Silloin olisi voitu pelastaa armeija ja vallankumous”².

Nyt, kun Punainen Armeijamme, joka on varustettu tieteen viimeisten saavutusten mukaisesti, on vahva, „seisoo rauhallisesti” järjestettynä, miten läheisiä ovatkaan nämä Iljitšin sanat, miten ymmärrettäviä ne ovatkaan suuren synnyinmaamme jokaiselle tietoiselle kansalaiselle! Silloin, Neuvostojen IV Ylimääräisessä Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa, joka pidettiin maaliskuun 14—16 päivänä, puhussaan Neuvostojen edustajille yhtä syvällisesti ja vilpittömästi niinkuin hän aina puhui joukoille, Iljitš lausui sivumennen sanat, jotka luonnehtivat häntä itseään vallankumousmiehenä, taistelijana:

„Sanotaan, että me luovutamme Ukrainan, jota menevät tuhoamaan Tšernov, Kerenski ja Tsereteli; meille sanotaan: kavaltajat, te kavalsitte Ukrainan! Minä sanon: toverit, olen paljon nähnyt ja kokenut vallankumouksen historiassa, joten minua eivät voi saattaa hämminkiin niiden ihmisten vihamieliset katsantokannat ja huudot, jotka antautuvat tunteen valtaan eivätkä pysty järkevästi harkitsemaan”³.

¹ V. I. Lenin. Teokset, 27. osa, ss. 138—139.— Toim.

² Sama, s. 139.— Toim.

³ Sama, s. 158.— Toim.

Iljitšiä eivät voineet saattaa hämminkiin läheisten toverien-
kaan vihamieliset katsomukset ja huudot, mutta hän oli elävä
ihminen ja hänen oli raskasta kestää eripuraisuuteen joutuminen
niiden ihmisten kanssa, joiden kanssa hän oli sitä ennen käsi
kädessä työskennellyt; hän ei nukkunut öitä, hänen hermonsä
pettivät... Tässä tapauksessa ei asia mennyt hajaannukseen asti.
Neuvostojen IV Yleisvenäläinen edustajakokous ratifioi rauhan-
sopimuksen 724 äänellä 276 ääntä vastaan; 118 pidättyi äänes-
tyksestä¹. Neuvostojen IV edustajakokouksessa oli tietenkin
läsnä muitakin kuin bolševikkeja. Rauhansopimuksen allekir-
joittamista vastaan olivat mensševikit, anarkisti-kommunistit,
oikeisto- ja vasemmistoeserrät. Heidän edustajansa olivat vas-
tustaneet saksalaisten esittämien rauhanehtojen allekirjoittamista
Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa
helmikuun 23 päivänä. Voimasuhteiden ollessa tällaiset merkitsi
724 ääntä 276 vastaan Leninin linjan mitä vakavinta voittoa.

Koska kysymys sopimuksen solmimisesta saksalaisten kanssa
tuli ratkaistuksi, Iljitš katsoi, että oli alkanut hengähdysaika,
joka oli käytettävä Neuvostovallan työn laajaan kehittämiseen
maan rajojen sisällä. Hän ryhtyi kirjoittamaan kirjasta
„Neuvostovallan lähimmät tehtävät”. Luonamme „ritarihuo-
neissa” kävi usein Jakov Mihailovitš Sverdlov. Seuratessaan
miten Vladimir Iljitš kirjoitti teoksiaan, Jakov Mihailovitš kehotti
häntä käyttämään pikakirjoittajaa. Iljitš ei mitenkään tahtonut
suostua, vihdoinkin Jakov Mihailovitš sai hänet suostumaan ja
lähetti parhaan pikakirjoittajan. Työ ei kuitenkaan lähtenyt luis-
tamaan, ja vaikka pikakirjoittaja kuinka pyyteli Iljitšiä, ettei
tämä arastelisi eikä kiinnittäisi häneen huomiota, ei työ sitten-
kään luistanut. Sillä Iljitšhän työskenteli näin: kirjoitti pari sivua
ja sitten mietti hyvin kauan, miten voisi asian sanoa paremmin,
ja vieraan ihmisen läsnäolo häiritsi häntä. Vasta vuonna 1923,
kun hän oli jo vaikeasti sairaana eikä voinut itse kirjoittaa, hän
alkoi sanella kirjoituksiaan, mutta se oli hänelle kovin vaikeaa.
Hän saneli tovereille Fotijevalle, Glasserille ja Voloditševälle,
jotka olivat jo kauan työskennelleet hänen sihteeristössään eikä
hän arastellut heitä, mutta sittenkin hänen huoneestaan kuului
toisinaan hermostunutta naurahtelua.

Maaliskuun lopulla ja huhtikuussa 1918 Iljitš valmisteli uut-
terasti kirjoitustaan „Neuvostovallan lähimmät tehtävät”. Se
julkaistiin huhtikuun 28 päivänä „Izvestija” lehdessä ja siitä
tuli bolševikkien toimintaohje moniksi vuosiksi. Lenin ei liene
missään osoittanut niin yksinkertaisesti, niin selvästi ja ym-
märrettävästi kuin tässä kirjasessa sosialismin rakentamisen

¹ Äänestyksen tulokset „Izvestija VTsIK” lehden 50. numerossa maaliskuu-
kuun 17 päivänä 1918 julkaistujen tietojen mukaan.— *Toim.*

päävaikeuksia maassamme siihen aikaan. Lokakuun vallankumouksen hetkellä maassamme oli vallitsevana talonpoikainen pientalous. Miljoonat talonpojat olivat piintyneesti pienomistuksellisen psykologian kannalla. Jokainen huolehti vain itsestään, taloudestaan, maatilkustaan, mutta toisista ei välittänyt mitään. „Jokainen huolehtikoon itsestään, toisista huolehtii herra jumala”— ajatteli talonpoika. Iljitš oli kirjoittanut kymmeniä kertoja tästä pienomistajan psykologiasta, sen vahingollisuudesta, mutta nyt, kun Perustavan kokouksen hajoittamisen jälkeen valtakysymys oli ratkaistu lopullisesti, kun Brestin rauha tarjosi jonkinlaisen hengähdysajan mahdollisuuden, nousi täydessä laajuudessaan esille kysymys joukkojen uudestikasvattamisesta, uuden psykologian, kollektivistisen psykologian juurruttamisesta joukkoihin.

Kukistaessaan tilanherrat ja kapitalistit suuri proletaarinen vallankumous samalla päästi valloilleen pikkuporvarilliset vaistot. Oli käynnissä tilanherrojen omaisuuden jakaminen, tällä omaisuudella keinoteltiin. Miten on hillittävä nämä pikkuporvarilliset vaistot, miten uudestikasvatettava joukot, miten luotava uusi, sosialistinen talousmuoto, miten on järjestettävä hallinta? Nämä olivat kysymyksiä, joihin maaliskuun—huhtikuussa 1918 oli suunnattu Iljitšin koko huomio.

Miten on järjestettävä yleiskansallinen luettelointi ja valvonta, miten kohotettava työn tuottavuutta, miten opetettava tekemään työtä, miten saadaan joukot mukaan yhteiskunnalliseen työhön, herätetään heidän tietoisuutensa, miten on järjestettävä uudella tavalla työ ja työkuri,— kaikesta tästä Iljitš kirjoitti „Neuvostovallan lähimmissä tehtävissä”. Tässä kirjasessa hän kirjoitti sosialistisesta kilpailusta.

Tätä kirjasta uudelleen lukiessa ilmenee, miten paljon siitä voidaan oppia vielä nytkin. Nyt kaikki käsittävät miten suunnattoman suuri merkitys on ollut ja on sosialistisessa rakennustyössä sosialistisella kilpailulla, mutta silloin tämä kysymys sivuutettiin (osittain se johtui kohta alkaneesta kansalaisodasta). Sosialistista kilpailua alettiin soveltaa laajalti, joukkoimitassa, kamppailtaessa ensimmäisen viisivuotissuunnitelman täyttämiseksi, suunnilleen vuodesta 1928 eli 10 vuoden kuluttua sen jälkeen, kun Iljitš kirjoitti tästä kilpailusta.

Iljitšin kirjasessa on erikoinen luku — „Työn tuottavuuden kohottaminen”. Kuten aina Iljitš esittää kysymyksen kaikissa yhteyksissä, kaikkine välittävine tekijöineen liittäen siihen useita muita peruskysymyksiä.

„Työn tuottavuuden kohottaminen vaatii ennen kaikkea sitä, että turvataan suurteollisuuden aineellinen perusta, että kehitetään polttoaineen ja raudan tuotantoa, koneenrakennusteollisuutta ja kemiallista teollisuutta...

„Työn tuottavuuden kohottamisen toisena ehtona on ensinnäkin väestöjoukkojen sivistys- ja kulttuuritason nousu. Tämä nousu tapahtuu nyt tavattoman nopeasti, ja sitä eivät näe porvarillisten piintymysten sokaisemat ihmiset, jotka eivät voi käsittää, kuinka paljon kansan „pohjakerroksissa” kehittyvä neuvostojärjestelmän oloissa pyrkimystä valistukseen ja oma-peräiseen yritteliäisyyteen. Toiseksi, taloudellisen nousun ehtona on myöskin työtätekevien kurin, työtaidon, työn edistymisen, työn voimaperäisyyden kohottaminen ja työn parempi järjestäminen”¹.

Lenin yhdisti kysymyksen työn tuottavuuden kohottamisesta myös kilpailua koskeviin kysymyksiin.

„Neuvostovallan lähimmissä tehtävissä” Vladimir Iljitš totesi, että työn tuottavuuden kohottamisen tehtävä on pitkäaikainen tehtävä:

„...kun valtiovalta keskuksessa voidaan vallata muutamassa päivässä ja kun riistäjien sotilaallinen ja sabotaašivastarinta suuren maan eri kummillakin voidaan tukahduttaa muutamassa viikossa, niin työn tuottavuuden kohottamistehtävän pysyvästi ratkaiseminen ottaa ainakin (varsinkin mitä tuskallisimman ja tuhoisimman sodan jälkeen) muutaman vuoden ajan. Työn pitkäikäisyys johtuu tässä ehdottomasti objektiivisista seikoista”².

Nyt, vuoden 1936 alussa, kun on kehittynyt stahanovilainen liike, kun ensimmäisen ja toisen viisivuotiskauden aikana luodun uuden tekniikan perustalla alhaalta, työväen keskuudesta, on noussut liike työn tuottavuuden kohottamiseksi, kun meillä on työn tuottavuuden valtavaa nousua, kirjoitus „Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä” näkyy meille uudessa valossa ja on selvää kaikkien niiden johtavien ohjeiden merkitys, joita Lenin antoi tässä kirjoituksessa.

Vladimir Iljitš joutui erittäin paljon keskustelemaan työläisten ja talonpoikien kanssa, ja hän huomasi alinomaa, että heiltä puuttui työnteon taitoa, eikä vain puuttunut työnteon taitoa, vaan vuosisatoja jatkunut epävapaa työ oli jättänyt perinnöksi sen, että työtä pidettiin kirouksena, sellaisena, joka oli saatava vähimmäismäärään. Vallankumous heitti menemään esimiehet ja apulaismestarit, jotka olivat aina olleet hoputtamassa, haukkumassa ja käyttämässä nyrkkikuria työmiehiä kohtaan. Työmies oli nyt hyvillään, ettei kukaan hoputtanut, ja väsyttyään hän sai levähtää ja panna tupakaksi. Ensi aikoina tehdasjärjestöt pääsivät hyvin helposti työläisiä tehtaalta erilaisiin kokouksiin. Muistan esimerkiksi tällaisen tapauksen. Valistusasiain kansankomissariaattiin tuli kerran luokseni työläisnainen pyytämään

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 228.— Toim.

² Sama.— Toim.

joitakin todistuksia. Aloimme keskustella. Kysyin häneltä missä vuorossa hän työskenteli. Luulin hänen olevan yövuorossa ja siksi tulleen Valistusasiain kansankomissariaattiin päivällä. „Meillä ei tänään kukaan ole työssä. Eilen oli yleinen kokous, kaikilla on kertynyt paljon kotitöitä. Siksi äänestettiin, ettei tänään tehdä työtä. Olemmehan me nyt isäntiä”. Kun nyt, 18 vuoden kuluttua, kerron siitä tovereille, niin heistä se ei tunnu oikein todelta eikä luonteenomaiselta. Ja kuitenkin vuoden 1918 alussa se oli luonteenomainen tapaus. Riistäjäisännät, heidän käskyntäyttäjänsä ja apurinsa oli ajettu pois, mutta sitä, että tehtaasta oli tullut yhteiskunnan omaisuutta, että tätä yhteiskunnan omaisuutta oli varjeltava ja lujitettava, oli kohotettava työn tuottavuutta,— sitä tietoisuutta puuttui vielä. Siksi Lenin suuntasikin erikoisen huomion asian siihen puoleen: hän osasi katsoa totuutta silmästä silmään. Oli nostettava työläisten tietoisuutta, heidän tietoista suhtautumistaan työhön, järjestettävä asianmukaiseksi koko työ, koko toiminta.

„Neuvostovallan lähimmissä tehtävissä” Iljitš luonnehti erittäin jyrkässä sävyssä vasemmistoeserriä — pikkuporvariston edustajia, jotka eivät käsittäneet asiallisen käytännöllisen toiminnan koko tärkeyttä, pitivät sitä käytännön rajoittuneisuutena ja päättäväisten vallankumouksellisten menetelmien kieltämisenä, haaveilivat „vallankumouksellisesta sodasta” yms. yms.

Yhteiskuntaluokkana, johon Iljitš luotti, jonka johtavaan voimaan hän uskoi siitä huolimatta, että tämän yhteiskuntaluokan oli vielä nouseva, tehtävä erittäin paljon työtä oppiakseen ja kehittyäkseen, tuona luokkana oli proletariaatti.

„Työtätekeviä ja riistettyjä joukkoja voi johtaa vain luokka, joka kulkee horjumatta tietänsä, joka ei masennu eikä joudu epätoivoon valtaan vaikeimmisakaan, raskaimmissakaan, vaarallisimmisakaan vaiheissa. Me emme tarvitse hysteerisiä innostuksen puuskia. Me tarvitsemme proletariaatin rautaisten pataljoonain tahdikasta astuntaa”¹.

Näihin sanoihin päättyy kirjoitus „Neuvostovallan lähimmät tehtävät”.

Huhtikuun 28 päivänä tämä kirjoitus julkaistiin „Izvestija” lehdessä ja huhtikuun 29 päivänä Iljitš puhui Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa.

Tilaisuus pidettiin Polyteknillisessä museossa, jotta Moskovan työläisaktiivilla olisi tilaisuus kuulla Iljitšin selostus Neuvostovallan lähimmistä tehtävistä. Iljitš otettiin vastaan myrskyisin kunnianosoituksin, häntä kuunneltiin tavattoman tarkkaavaisesti, ja näkyi selvästi miten läheinen tämä kysymys oli kuulijakunnalle. Iljitš puhui siellä erikoisella innostuksella. Hänen

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 246.— Toim.

puhettaan ei vielä nytkään voi lukea tuntematta mielenliikutusta. Iljitš puhui meidän vallankumouksemme erikoisuuksista, vallankumouksen voiton edellytyksistä, sosialistisen rakennustyön vaikeuksista pikkuporvarillisen maan olosuhteissa, luonnehti maamme porvaristoa, sen heikkoutta, kehotti oppimaan tuotannon järjestämistä länsimaiden ja Amerikan porvaristolta, trustien järjestäjiltä; arvosteli jyrkästi vasemmistoeserriä, noita pikkuporvarillisten vaistojen edustajia, arvosteli „vasemmistokommunistejamme”, jotka olivat antautuneet näiden vaikutusvaltaan, vaikka nimittikin heitä meidän eillisiksi, tämämpäiväisiksi ja huomisiksi ystäviksemme, puhui proletariaatin tehtävästä, pikkuporvarillisten vaistojen vaikutuksesta, sosialistisen järjestäytyneisyyden merkityksestä, proletariaattimme tehtävästä järjestäytyä uudella tavalla: vain siinä tapauksessa proletariaatti saa mukaansa kaikki työtätekevät joukot.

„...Niin kauan kun eturivin työläiset eivät opi järjestämään kymmeniä miljoonia ihmisiä,— sanoi Iljitš,— siihen asti he eivät ole sosialisteja eivätkä sosialistisen yhteiskunnan luojia eivätkä he opi välttämättömiä tietoja järjestämistä varten. Järjestämisen tie on pitkä tie ja sosialistisen rakennustyön tehtävät vaativat pitkäaikaista sitkeätä työtä ja vastaavia tietoja, joita meillä ei ole riittävästi”¹.

Puheessaan Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean istunnossa huhtikuun 29 päivänä Iljitš puhui myös siitä, että proletariaatti, joka on oppinut kuria suurtuotannolta, käsittää ja arvioi nykytehtävien näkökannalta sen, mikä merkitys on tunnuksella, jonka Keskuskomitea asetti Toukokuun 1 päiväksi: „Me olemme voittaneet pääoman ja me voitamme myös järjestäytymättömyytemme”, puhui rautateiden merkityksestä: „...Ilman rautateitä ei tule mitään sosialismia, vaan yksinkertaisesti kaikki kuolevat nälkään kuin koirat, vaikka viljaa on aivan lähellä”, sillä rautatiet ovat „tärkein tekijä, ne ovat eräs kirkkaimpia ilmauksia kaupungin ja maaseudun välisestä, teollisuuden ja maatalouden välisestä yhteydestä, jolle sosialismi täydellisesti perustuu. Tämän yhdistämiseksi suunnitelmanmukaiseen toimintaan koko väestön etuja vastaavasti tarvitaan rautateitä”².

Miten ymmärrettävä ja läheinen onkaan tämä puhe nyt, 18 vuoden kuluttua!

Silloin eivät tietenkään kaikki käsittäneet sen merkitystä, mutta se pani ajattelemaan, sytytti joukkoihin innostuksen liekin.

Maaliskuun 29 päivänä, Neuvostojen IV edustajakokouksen jälkeen, VKP(b):n Moskovan aluebyroon johdossa olleet „vasemmistokommunistit” päättivät kuitenkin ruveta julkaisemaan

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 268.— Toim.

² Sama, s. 277.— Toim.

omaa viikkolehteään „Kommunist” ja puolustaa siinä katsantokantojaan. Huhtikuun 20 päivänä ilmestyneessä ensimmäisessä numerossa „vasemmistokommunistit” julkaisivat toimitukselta „teesit hetken tilanteesta”. Iljitšin puhe Yleisvenäläisessä Toimeenpanevassa Keskuskomiteassa huhtikuun 29 päivänä oli perusosiltaan vastausta heidän esittämiinsä katsantokantoihin. Vieläkin seikkaperäisemmin Iljitš eritteli heidän katsantokantojaan kirjoituksissa „„Vasemmisto”haihattelusta ja pikkuporvarillisuudesta” (ne julkaistiin „Pravdassa” toukokuun 9, 10 ja 11 päivänä 1918). Erittäin mielenkiintoinen näissä kirjoituksissa on yhteiskunnallistamista koskeva kohta:

„Siirtykäämme — kirjoitti Lenin, — „vasemmisto”kommunistiemme epäonnistumisiin sisäpolitiikan alalla. Ei voida lukea hymähtämättä seuraavanlaisia korulauseita teeseissä *hetken tilanteesta*:

...„Säilyneiden tuotannonvälineiden suunnitelmanmukainen käyttäminen on ajateltavissa vain mitä päättäväisimmän yhteiskunnallistamisen toteuttamisessa”... „ei antautuminen porvaristolle ja sen pikkuporvarillisille intelligenttimäisille apureille, vaan porvariston lopullinen lyöminen ja sabotaašin täydellinen murtaminen”...

Rakkaat „vasemmistokommunistit”, miten paljon heillä on päättäväisyyttä... ja miten vähän ajattelukykyä! Mitä merkitsee: „mitä päättäväisin yhteiskunnallistaminen”?

Voidaan olla päättäväisiä tai epäröiviä kysymyksessä kansallistamisesta ja pakkoluovutuksesta. Mutta siinähan se niksi onkin, ettei edes maailman suurinkaan „päättäväisyys” ole riittävä *siirtymiseksi* kansallistamisesta ja pakkoluovutuksesta yhteiskunnallistamiseen. Siinähan se meidän „vasemmistolaistemme” onnettomuus juuri onkin, että he tällä naiivilla ja lapsellisella sanayhdistelmällä: „mitä päättäväisin... yhteiskunnallistaminen” osoittavat, etteivät lainkaan käsitä kysymyksen ydintä, tärkeintä „hetken” tilanteessa. Siinähan se „vasemmistolaisten” onnettomuus juuri onkin, että he eivät ole huomanneet ”hetken tilanteen” ydinolemusta, siirtymistä pakkoluovutuksesta (jota toteutettaessa poliitikon pääomaisuutena on päättäväisyys) yhteiskunnallistamiseen (jonka toteuttamiseksi vallankoumsmieheltä vaaditaan *toisenlaista* ominaisuutta).

Eilen hetken tilanteen tärkeimpänä tehtävänä oli se, että toteutettiin mahdollisimman päättäväisesti kansallistamista, pakkoluovutusta, lyötiin, annettiin kuolinisku porvaristolle, murrettiin sabotaaši. Nyt vain sokeat eivät näe, että me olemme kansallistaneet, pakkoluovuttaneet, iskeneet ja särkeneet enemmän *kuin olemme ehtineet luetteloida*. Ja yhteiskunnallistaminen juuri siinä eroaakin tavallisesta pakkoluovutuksesta, että pakkoluovuttaa voidaan pelkällä „päättäväisyydellä” osaamatta oikein

luetteloida ja oikein jakaa, mutta yhteiskunnallistaa ei voida ilman sitä taitoa”¹.

Nyt kun olemme kulkeneet pitkän taipaleen kolhoosirakennustyössä, kun me olemme nähneet miten „saavutukset panevat pään pyörälle”, me olemme oppineet antamaan erittäin suuren arvon tälle Leninin mielipiteelle.

Eritellen „Kommunist” julkaisussa olleita „vasemmistokommunistien” kirjoituksia, Lenin antoi seuraavan, erittäin kielteisen luonnekuvan „vasemmistokommunisteista”.

„Me näemme „Kommunist” aikakausjulkaisusta alinomaan, että meidän „vasemmistolaisillamme” ei ole pienintäkään käsitystä rautaisesta proletaarisesta kurista ja sen valmistamisesta, että he ovat läpeensä kyllästettyjä luokkaolemuksensa menettäneen pikkuporvarillisen intelligentin psykologialla”².

„Kommunist” lehteä ilmestyi vain neljä numeroa — viimeinen kesäkuussa.

Vasemmistoeserrät taistelivat leniniläistä linjaa vastaan paljon päättävämmin.

Toukokuun 2—3 päivinä 1918 vasemmistoeserrät Spiridonovan ja Karelinin johdolla esittivät vaatimuksen, että bolševikit luovuttaisivat Maatalouden kansankomissariaatin täydellisesti heidän tosiasialliseen hallintaansa. He asettivat tämän kysymyksen uhkavaatimuksena. Lenin neuvotteli silloin Maatalouden kansankomissariaatissa työskennelleiden bolševikkien (Vl. N. Meštšerjakovin, S. Seredan ym.) kanssa, ja bolševikkien ryhmä vastusti päättäväisesti luovuttamista. Keskuskomitea hylkäsi vasemmistoeserrien ehdotuksen. Vasemmistoeserrien vaikutusvalta Maatalouden kansankomissariaatissa väheni.

Toukokuun 22 päivänä Iljitš kirjoitti Pietarin työläisille:

„Toverit! Hiljattain kävi luonani teidän edustajanne, puolueoveri, Putilovin tehtaan työläinen. Tämä toveri kuvaili minulle yksityiskohtaisesti, miten äärettömän suuri nälänhätä vallitsee Pietarissa. Meille kaikille on tunnettua, että hyvin useissa teollisuuslääneissä on yhtä kireä elintarviketilanne ja että sielläkin nälänhätä kolkuttaa yhtä tuskallisena työläisten ja yleensä köyhäläisten oveen.

Mutta rinnan sen kanssa rehoittaa viljalla ja muilla elintarvikkeilla keinottelu. Nälänhätä ei johdu siitä, etteikö Venäjällä olisi viljaa, vaan siitä, että porvaristo ja kaikki rikkaat ovat ryhtyneet viimeiseen, ratkaisevaan taisteluun työtätekevien valtion, työläisvaltion, Neuvostovallan herruutta vastaan kaikkein tärkeimmässä ja kipeimmässä kysymyksessä, viljakysymyksessä. Porvaristo ja kaikki rikkaat, siinä luvussa myöskin maaseutupohatat,

¹ V. I. Lenin. Teokset, 27. osa, ss. 300—301.— Toim.

² Sama, s. 296.— Toim.

kulakit, rikkovat viljamonopolia ja estävät viljan jakelua, jonka valtio on pannut toimeen huoltaakseen viljalla koko väestön ja ensisijaisesti työläiset, työtätekevät, puutetta kärsivät. Porvaristo rikkoo rajahintoja, keinottelee viljalla, saa viljapuudasta sata, kaksisataa ruplaa ja vieläpä enemmänkin voittoa, rikkoo viljamonopolia ja viljan oikeaa jakelua, rikkoo sitä lahjuksilla ja kannattamalla ilkeämielisesti kaikkea sitä, mikä tuhoaa työläisten valtaa, joka pyrkii toteuttamaan sosialismin ensimmäisen, tärkeimmän perusperiaatteen: „Ken ei työtä tee, hänen ei syömänkään pidä”¹.

Moskovassa oli viljakeinottelu täydessä vauhdissa. Muistan erään huvittavan tapauksen. Lähdimme kerran Iljitšin kanssa Varpusvuorille. Siihen aikaan Iljitšin tunsivat ulkonäöltä vain harvat; kun hän kulki kadulla ei kukaan kiinnittänyt häneen huomiota. Huomasin pulskannäköisen talonpojan istumassa tyhjä säkki polvillaan ja kiertämässä sätkää. Menin hänen luokseen ja aloin keskustelun kysellen miten menee elämä, onko viljaa. „Mitäs, elämä ei nykyään ole huonoa, viljaa meillä on paljon, ja kauppakin käy hyvin. Moskovassa on nälänhätä, täällä pelätään, että leipä loppuu kohta kokonaan. Nyt maksetaan leivästä hyvä hinta, annetaan suuret rahat. On vain osattava kaupata. Minä kannan leipää erälle perheille, saan vaivatta rahaa...”

Iljitš tuli lähemmäksi, alkoi kuunnella meidän keskustelua. „Esimerkiksi „Suon” lähellä asuu eräs perhe...” — „Minkä „Suon”?” — kysyin minä. Talonpoika katsoi minuun ihmeissään: „Mistä sinä olet, kun et „Suotakaan” tiedä?” Kuten myöhemmin sain tietää, nimitettiin Moskovassa „Suoksi” nykyisen Hallitustalon paikan lähellä sijainnutta kauppatoria, missä myytiin vihanneksia ja omenia. — „Olen pietarilainen, — vastasin minä, — olen ollut Moskovassa vasta vähän aikaa”.

„Pie-ta-ri-lainen...”, ja talonpojan ajatukset kääntyivät toiseen suuntaan, siirtyivät Pietariin, Leniniin. Hän oli hetken vaiti. „Lenin tässä vain häiritsee. En käsitä sitä Leniniä. Mikä lienee tolkuton mies. Kun hänen vaimonsa tarvitsi ompelukonetta, niin hän määräsi kaikkialta kylistä ottamaan pois ompelukoneet. Veljeni tyttäreltä otettiin myös ompelukone. Ihmiset puhuvat, että koko Kreml on nyt ahdeftu täyteen ompelukoneita...” Yritin olla katsomatta Iljitšiin, etten olisi purskahtanut nauruun.

Tämä pienomistaja, vauras talonpoika, ei osannut kuvitella Leniniä sellaiseksi, ettei tämä olisi jotain ottanut omaksi hyväkseen. Tämä talonpoika oli kuullut, että Lenin puhui jotain koneista. Esikaupungin talonpoika ei jaksanut käsittää sitä,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 355.— Toim.

miksi Lenin huolehti koneista, mistä koneista oli kysymys, mihin hän niitä tarvitsi, mitä hyötyä hänelle oli niistä.

Niin hullunkurinen kuin tämä keskustelu olikin, puhui se siitä vaikeasta tiestä, joka puolueella ja Neuvostovallalla oli edessään taistelussa sosialismin puolesta, taistelussa rikkaita, kulakkeja, pienomistajain psykologiaa vastaan, alhaista työn tuottavuutta, pimeyttä ja taloudellista takapajuisuuttamme vastaan.

Toukokuun lopulla Iljitš kirjoitti kirjeen Pietarin työläisille. Eivät kaikki Iljitšin kirjoitukset ja puheet ole kirjoitetut samalla tavoin. Oli tärkeää, kenelle ne oli kirjoitettu, kenelle oli pidetty. Toukokuun 22 päivänä kirjoitettu kirje oli osoitettu niille, joihin hän pani toiveita, joiden luovaan voimaan erikoisesti luotti,— Pietarin työläisille. Hän kirjoitti heille:

„Pietari ei ole koko Venäjä. Pietarin työläiset ovat vain pieni osa Venäjän työläisistä. Mutta he ovat eräs Venäjän työväenluokan ja kaikkien työtätekevien parhaimmista, etummaisista, valveutuneimmista, vallankumouksellisimmista ja varmimmista joukko-osastoista, vähiten alttiita tyhjämpäpäiväisille korulauseille, selkärangattomalle epätoivolle ja porvariston peloituksille. Ja kansojen elämän kriittisinä hetkinä on monta kertaa tapahtunut siten, että edistysellisten luokkien vähälukuisetkin etujoukot ovat vieneet mukanaan kaikki, syyttäneet joukoissa vallankumouksellisen innostuksen liekin ja tehneet historian suurimpia urotöitä”¹.

Vladimir Iljitš kirjoitti Pietarin työläisille siitä valtavasta järjestelytyöstä, joka heillä oli edessään. Hän antoi järjestelytyölle poikkeuksellisen suuren merkityksen.

„Koko valtakunnan mitassa suoritettavan pitkällisen ja sitkeän järjestelytyön sankaruus on verrattomasti paljon vaikeampaa, mutta sensijaan paljon suurempaa sankaruutta kuin kapinan sankaruus,—kirjoitti Iljitš Pietarin työläisille.— Mutta työväenpuolueiden ja työväenluokan voima on aina ollut siinä, että se katsoo vaaraa rohkeasti, suoraan, avoimesti silmästä silmään, ettei se pelkää tunnustaa sitä ja punnitsee selväjärkisesti, minkälaiset ovat „oman” leirin ja minkälaiset „vastaleirin”, riistäjien leirin voimat. Vallankumous menee eteenpäin, kehittyy ja kasvaa. Kasvatvat myöskin tehtävät, jotka meillä on edessämme. Taistelu laajenee ja syvenee”².

Vakaumuksellaan, varmalla uskollaan vallankumouksen voittoon Iljitš innoitti joukkoja.

Hänen sitkeä uurastuksensa työssä oli sen järjestelytyön sankaruuden malliesimerkki, josta hän puhui.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, ss. 358—359.— Toim.

² Sama, s. 360.— Toim.

Sen työn ohella, jota Vladimir Iljitš teki järjestääkseen maanpuolustuksen ulkoisten ja sisäisten vihollisten hyökkäyksiä vastaan ja alkaneen kansalaissodan johtamisessa, hän suoritti valtavaa työtä sosialistisen rakennustyön alalla: toteutti asetuksia teollisuuden kansallistamisesta, kirjoitti ohjeita kansallistettujen tuotantolaitosten työläisille, teki selostuksia ammattiliittojen edustajakokouksessa, Korkeimmassa Kansantalousneuvostossa, Kansantalousneuvostojen ensimmäisessä edustajakokouksessa, puhui työkomissaarien edustajakokouksessa, tehtaiden puolueolujen edustajain kokouksessa, tehdaskomiteoiden konferenssissa, otti vastaan Pietarin ja Jeletsin työläisiä jne. Hän puhui rintamalle lähteville kommunisteille ja sen ohella kireämpinä hetkinä — toukokuun 25 päivänä — ennen Moskovan julistamista sotatilaan — hän esitti Kansankomissaarien Neuvostoon ehdotuksen asetukseksi Sosialistisesta yhteiskuntatieteiden akatemiasta, kesäkuun 5 päivänä hän puhui internationalistiopettajille, kesäkuun 10 päivänä allekirjoitti vetoimuksen tšekkoslovakialaisten vastavallankumouksellisen kapinan johdosta ja samana päivänä asetti Kansankomissaarien Neuvostossa kysymyksen insinöörien saamisesta mukaan työhön; kaksi päivää ennen haavoittumista hän puhui valistustyöntekijäin edustajakokouksessa korostaen koulun valtavaa merkitystä sosialismin rakentamisessa.

Iljitš kävi joka viikko puhumassa eri kaupunginosissa ja usein monta kertaa päivässä.

Työ joukkojen keskuudessa, ohjaava järjestelytyö ei mennyt hukkaan, nimenomaan se työ auttoi saavuttamaan voiton.

Kun nyt lukee uudelleen vuoden 1918 kansalaissodan historiaa, kun kaikki langat on jo vedetty yhteen solmuun, kun on selvä kuva kaikesta siitä epätoivoisesta taistelusta, jota vanha tilanherrojen ja kapitalistien järjestelmä kävi olemassaolostaan, niin näkee vallankumouksen voittaneen siksi, että taisteluun nostettiin joukot, että joukkojen keskuudessa suoritettiin valtavaa työtä, että joukot alkoivat yhä selvemmin käsittää minkä puolesta käytiin taistelua, että tämä taistelu oli joukoille läheistä ja ymmärrettävää.

Kevään ja kesän 1918 Iljitš asui Moskovassa ja teki työtä yötä päivää. Kun sattui vapaa hetki, hän otti mukaansa minut ja Maria Iljinitšnan ja lähti mielellään autoretkelle Moskovan ympäristöön, aina uusille paikoille. Näillä retkillä hän ajatteli ja hengitti täysin rinnoin. Hän huomioi aina tarkoin pienemmätkin seikat.

Keskitalonpojat suhtautuivat Neuvostovaltaan myötätuntoisesti: Neuvostovalta taisteli rauhan puolesta, oli tilanherroja vastaan; mutta talonpojat uskoivat vielä vähän sen lujuteen,

olivat toisinaan valmiita laskemaan viatonta leikkiä Neuvostovallan kustannuksella.

Muistan kun kerran ajoimme erään sillan luo, joka näytti kovin huteralta. Vladimir Iljitš kysyi sillan luona seisseelta talonpojalta, voiko sillan yli ajaa autolla. Talonpoika pyöritti päätään ja pilkallisesti hymähtäen sanoi: „Enpä tiedä, mutta suokaa anteeksi sanani, sehän on neuvostolainen silta”. Iljitš muisteli myöhemmin nauraen usein näitä talonpojan sanoja.

Toisen kerran olimme paluumatkalla autolla jostain ja meidän oli ajettava rautatiesillan alitse. Vastaan tuli lehmiä, jotka eivät näyttäneet vähääkään välittävän autoista eivätkä antaneet niille tietä; edellä kulki lampaita tiiviinä laumana. Oli pysähdyttävä. Ohi kulkenut talonpoika katsahti pilkkahymy huulillaan Iljitšiin ja sanoi: „Lehmillepä oli alistuttava”.

Kohta talonpoikien oli kuitenkin sanottava hyvästit pienomistukselliselle puolueettomuudelleen: toukokuun puolivälistä lähtien alkoi kehittyä kiivas luokkataistelu.

Kesä 1918 oli poikkeuksellisen raskas. Iljitš ei enää mitään kirjoittanut, ei nukkunut öitä. On säilynyt hänen valokuvansa, joka on otettu elokuun lopussa, vähän ennen hänen haavoittamistaan; hän seisoo mietteissään ja on sen näköinen kuin olisi vasta toipunut vaikeasta sairaudesta.

Se aika oli vaikea.

Suuressa proletaarisessa vallankumouksessa kaiken menettänyt porvaristo etsi apua ulkomailta: tänään se otti liittolaisilta rahaa kapinoiden järjestämiseen, huomenna kutsui avuksi saksalaisia sotajoukkoja jättäen väestön niiden rosvottavaksi, heittelehti yhdestä suunnistautumisesta toiseen. Saksalaiset antoivat apua Suomen valkokaartilaisille, miehittivät Ukrainan, turkkilaiset riensivät azerbaidžanilaisten mussavatistien ja gruusia-laisten menševikkien avuksi, saksalaiset valloittivat Krimin, englantilaiset valtasivat Muurmännin, liittolaiset auttoivat tšekkoslovakialaisia ja oikeistoieserriä eristämään Siperian keskuslääneistä. Viljan tuonti Ukrainasta ja Siperiasta lakkasi ja molemmat pääkaupungit joutuivat hirveään nälänhätään. Rintamarengas kutistui yhä kireämmäksi.

Toukokuun 21 päivänä Iljitš kirjoitti sähkösanomaluonnoksessa Pietarin työläisille:

„Toverit työläiset! Muistakaa, että vallankumouksen asema on kriittinen. Muistakaa, että vallankumouksen voitte pelastaa *vain te*; kukaan muu ei sitä tee...”

Aika ei odota; tavattoman vaikean toukokuun jälkeen seuraavat vieläkin vaikeammat kesä- ja heinäkuu ja kenties vielä osa elokuutakin”¹.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 354.— Toim.

Sarja vastavallankumouksellisia kapinoita nosti toimintaan kulakiston ja järjesti sen. Kulakit piilottivat viljan. Nälänhädän torjuminen liittyi taisteluun vastavallankumousta vastaan. Vladimir Iljitš vaati köyhälistökomiteoiden muodostamista, suoritti voimaperäistä agitaatiota sen puolesta, että työläiset menisivät elintarvikkeita hankkiviin osastoihin, levittäisivät vallankumouksellista kokemustaan maaseudulle. Taistelu viljasta on tällä hetkellä taistelua sosialismin puolesta, sanoi hän työläisille.

Tarvittiin sitä, että „eturivin työläinen on „mennyt kansaan” köyhälistön ohjaajana, maaseudun työtätekevien joukkojen johtajana, työnvaltakunnan rakentajana”¹, — kirjoitti Vladimir Iljitš Pietarin työläisille. Hän kirjoitti, että taistelussa karaistuneet ja koetut työläiset ovat vallankumouksen etujoukko.

„Juuri tällaisen vallankumouksen etujoukon — sekä Pietarissa että koko maassa — on heitettävä taistelukutsu, *noustava joukkona* ja käsitettävä, että sen käsissä on maan pelastus, että siltä vaaditaan yhtä suurta sankaruutta kuin vuoden 1905 tammi- ja lokakuussa sekä vuoden 1917 helmi- ja lokakuussa, että on järjestettävä suuri „*ristiretki*” viljakeinottelijoita, kulakkeja, verenimijöitä, sekasorron aiheuttajia ja lahjustenottajia vastaan, suuri „*ristiretki*” ankanan valtiollisen järjestyksen rikkojia vastaan leivän keräämisessä, kuljettamisessa ja jakelussa niin väestöä kuin koneitakin varten.

Vain eturivissä kulkevien työläisten joukkonousu voi pelastaa maan ja vallankumouksen. Tarvitaan kymmeniä tuhansia eturivin työläisiä, karaistuneita proletaareja, niin valveutuneita, että he pystyvät selittämään köyhälistön miljoonaisille joukoille maan kaikilla äärillä, mistä on kysymys, ja asettumaan näiden miljoonien johtoon...”².

Pietarin työläiset kannattivat Iljitšin kehotusta. He järjestivät „ristiretken”. Köyhälistö aikoi yhä tiiviimmin yhdistyä Neuvostovalan ympärille. Kesäkuun 11 päivänä Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea antoi asetuksen maaseutuköyhälistön komiteoiden järjestämisestä. Köyhälistö alkoi pitää johtajanaan Iljitšiä, josta työläiset ja sotamiehet kertoivat heille niin paljon. Mutta ei ainoastaan Iljitš huolehtinut köyhälistöstä: myöskin köyhälistö huolehti Iljitšistä. Lidia Aleksandrovna Fotijeva — Iljitšin sihteeri — muisteli, kun kerran Kremliin tuli puna-armeijalainen, joka oli köyhä talonpoika, ja toi Iljitšille leivänpuolikkaan. „Syököön, nyt on nälkäaika”, — sanoi hän, eikä pyytänyt edes Iljitšin puheille, pyysi vain kaukaa näyttämään hänelle Iljitšiä, kun tämä menee ohi.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 27. osa, s. 361.— Toim.

² Sama, s. 359.— Toim.

Iljitš suuttui kovasti, kun hänelle aiottiin järjestää komeasti kalustettu huoneisto, maksaa suurempaa palkkaa ja muuta sentapaista. Muistan kun hän suuttui makeislähetyksen johdosta, jonka hänelle toi silloin Kremlin komendantti toveri Malkov.

Toukokuun 23 päivänä Iljitš kirjoitti V. D. Bontš-Brujevitšille:

„Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle Vladimir Dmitrijevits Bontš-Brujevitšille.

Koska Te olette jättänyt täyttämättä tiukan vaatimukseni osoittaa, millä perusteella minun kuukausipalkkani on maaliskuun 1 päivästä 1918 korotettu 500 ruplasta 800 ruplaan ja koska tämä ilmeisen laitton palkankorotus, jonka Te olette tehnyt omavaltaisesti Neuvoston sihteerin Nikolai Petrovitš Gorbunovin suostumuksella, rikkoo suoranaisesti Kansankomissaarien Neuvoston dekreettiä marraskuun 23 päivästä 1917, annan Teille ankaran muistutuksen.

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtaja
*V. Uljanov (Lenin)*¹.

Saksalaiset solmivat Venäjän Sosialistisen Federatiivisen Neuvostotasavallan kanssa Brestin rauhan ja lopettivat hyökkäyksen Venäjän Neuvostotasavaltaa vastaan mutta eivät kuitenkaan luopuneet Venäjän valloittamisen suunnitelmistaan. Saksan hallitus teki jo Brestin neuvottelujen aikana sopimuksen Ukrainan Radan kanssa luvaten tulla sille avuksi taistelussa bolševikkeja vastaan. Valloitettuaan Ukrainan ja kukistettuaan Neuvostovallan saksalaiset ajoivat pois myös Radan ja panivat Ukrainan hallitsijaksi — hetmanniksi — tsaarin kenraalin Skoropadskin. Ukraina tehtiin tosiasiallisesti Saksan siirtomaaksi. Ukrainasta vietiin Saksaan tavattoman paljon viljaa, karjaa, sokeria ja raaka-aineita.

Saksalaiset imperialistit pyrkivät kaikin keinoin lietsomaan kansalaissotaa. Donille paennut donilainen atamaani Krasnov kääntyi avunpyynnöllä Saksan puoleen, ja saksalaiset auttoivat häntä muodostamaan ja yhdistämään valkokasakkojen joukko-osastoja.

Saksalaiset auttoivat valkosuomalaisia tukahduttamaan vallankumouksen Suomessa ja kostamaan julmasti suomalaisille vallankumouksellisille.

Mutta ei Saksa ollut ainoa hyökkääjä. Huhtikuun alussa Vladivostokissa nousivat maihin japanilaiset ja englantilaiset.

Jo huhtikuussa oli useita neuvostovastaisia puolueita yhdistynyt „Uudestisyntymisen liitoksi”. Siihen liittyivät eserrät,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 272.— Toim.

kadetit, kansansosialistit, menševikit ja „Yhtenäisyys” ryhmä. „Uudestisyntymisen liitto” solmi Ententen kanssa sopimuksen Ententen sotajoukkojen lähettämisestä Venäjälle bolševikkeja vastaan ja tšekkiläisen armeijakunnan käyttämisestä vallankaappauksen järjestämiseen Venäjällä Neuvostovallan kukistamiseksi. Kerenskin aikana tšekkiläisessä armeijakunnassa oli 42 tuhatta miestä, siinä oli paljon venäläisiä mustasotnialaisia kenraaleja ja upseereja. Eserrien Keskuskomitean jäsenet ja Siperian eserrien edustajat käsittelivät yhdessä Ranskan sotilaslähetystön kanssa vallankaappauksen suunnitelmaa. Päätettiin, että Kauko-Itään evakuoitavat tšekkoslovakialaiset sotajoukot ottavat haltuunsa Uralin, Siperian ja Ussurin rautateiden tukikohtat.

Toukokuun lopulla tšekkoslovakialaiset valtasivat Tšeljabinskin, Petropavlovskin, Taigan aseman ja Tomskin ja kesäkuun alussa Omskin ja Samaran. Toukokuun lopulla Moskovassa paljastettiin valkokaartilaisliitto, jonka johdossa oli „Synnyinmaan ja vapauden puolustusliitto”, Klinissa oli vastavallankumouksellinen esiintyminen ja valmisteltiin vallankaappausta Itämeren laivastossa. Kesäkuun 4 päivänä Krimillä muodostettiin porvarillis-nationalistinen hallitus, kesäkuun 15 päivänä oli vastavallankumouksellinen kapina Irkutskissa, kesäkuun 20 päivänä vastavallankumouksellisia kapinoita Kozlovissa ja Jekaterinburgissa ja kesäkuun 29 päivänä saatiin ilmi monarkistinen salaliitto Kostromassa. Kesäkuun 30 päivänä Siperian alue-duuma julisti porvarillisen hallituksen vallan. Eserrät kulkivat käsi kädessä porvariston kanssa. Kesäkuun 8 päivänä, kun tšekkoslovakialaiset olivat vallanneet Samaran, järjestettiin sinne Perustavan kokouksen komitea. Kesäkuun 19 päivänä oli oikeistoeserrien kapina Tambovissa ja seuraavana päivänä he murhasivat Pietarissa toveri Volodarskin. Vasemmistoeserrät olivat myös luisuneet vastavallankumoukselliselle tielle.

Kesäkuun 24 päivänä he tekivät päätöksen Saksan suurlähettilään Mirbachin murhaamisesta ja aseellisen kapinan järjestämisestä Neuvostovaltaa vastaan. Kesäkuun 27 päivänä englantilaiset nousivat maihin Murmanskissa, heinäkuun 1 päivänä Moskovassa vangittiin valkokaartilaisosastoja, jotka oli muodostettu Ranskan lähetystön johdolla, heinäkuun 4 päivänä avattiin Neuvostojen V Yleisvenäläinen edustajakokous, ja heinäkuun 6 päivänä eserrät murhasivat Mirbachin sekä järjestivät kapinan Moskovassa ja Jaroslavlissa.

Jo heinäkuun 5 päivänä puhuen V edustajakokouksessa Iljitš arvosteli jyrkästi vasemmistoeserriä selkärangattomuudesta, pakokauhun levittämisestä, siitä, etteivät he käsittäneet asiain-tilaa, mutta ei uskonut, että he menisivät niin pitkälle kuin kapinan järjestäminen.

Heinäkuun 6 päivänä vasemmistoeserrät Bljumkin ja Andrejev tulivat taloon Deneznyi-kujan varrella, missä sijaitti Saksan suurlähetystö, pääsivät tapaamaan Saksan suurlähettiläs kreivi Mirbachia, heittivät pommin, murhasivat hänet ja piiloutuivat eräaseen yleisvenäläisen Erikoiskomitean (VTŠK) joukko-osastoon, jonka komentajana oli vasemmistoeserrä Popov. Tämä osasto sijaitti Trjohsvjatitelski-kujalla, jonne silloin siirtyi myös vasemmistoeserrien koko Keskuskomitea. Murhaajia vangitsemaan mennyt Erikoiskomitean puheenjohtaja Dzieržynski joutui itse pidätetyksi. Samalla aikaa Popov lähetti lähi kaduille patrulleja, jotka vangitsivat Moskovon Neuvoston puheenjohtajan Smidovitšin, posti- ja lennätinlaitoksen kansankomissaarin Podbelskin, Erikoiskomitean kollegion jäsenen Lacisin ja muita sekä valtasivat posti- ja lennätinkeskuksen. Vasemmistoeserrien Keskuskomitea lähetti pitkin Venäjää ja tšekkoslovakialaisten rintamalle tiedotuksia kapinasta Moskovassa kehottaen sotaan Saksaa vastaan. Vasemmistoeserrien alettua sotatoimet Kansankomissaarien Neuvosto vuorostaan aloitti sotatoimet Popovin osastoa vastaan, jossa oli noin 2000 miestä jalkaväkeä ja lisäksi 8 tykkiä ja panssariauto. Heinäkuun 8 päivän aamulla Trjohsvjatitelski-kuja ympäröitiin joka puolelta ja sitä kohti avattiin tykkituloja. Eserrät yrittivät vastata avaamalla tykkitulun Kremlia kohti: muutamia ammuksia osui Kremlin pihalle. Lyhyen vastarinnan jälkeen Popovin osasto perääntyi ja lähti pakoon Vladimirin maantietä pitkin, missä kohta hajaantui. Noin 300 miestä otettiin sotavangiksi.

Kun eserrät lyötiin Trjohsvjatitelski-kujalta, Vladimir Iljitš halusi lähteä katsomaan sitä taloa, josta oli joksikin aikaa tullut kapinaan nousseiden eserrien päämaja. Hän kutsui auton ja me lähdimme avoimessa autossa. Kun me ajoimme autolla Lokakuun aseman ohi, kuului kulman takaa huuto: „Seis!” Koska ei näkynyt kuka huusi, niin autonkuljettaja Gil ajoi edelleen. Iljitš pysähdytti hänet. Sillä välin kulman takaa alettiin paukuttaa käsiaseesta, sitten sieltä tuli aseistettuja miehiä juosten auton luo. He olivat omia. Iljitš alkoi heitä moittia: „Ei saa turhaan paukuttaa kulman takaa, toverit, kun ei näe ketä ampuu”. Miehet nolostuivat. Iljitš pyysi vielä kerran neuvomaan tien Trjohsvjatitelski-kujalle. Siellä meidät päästettiin taloon heti ja näytettiin huoneet. Iljitšiä kiinnosti, miksi eserrät olivat valinneet tämän talon esikunnakseen ja miten he olivat järjestäneet sen puolustuksen, mutta kohta häntä lakkasi kysymys kiinnostamasta, koska talon sijainti yleensä sekä sen sisäinen rakenne eivät siltä kannalta olleet mitenkään mielenkiintoisia. Mikä jäi mieleen, oli lattia, jolla oli tavattoman paljon pieniksi palasiksi revittyjä papereita. Nähtävästi eserrät olivat repineet piirityksen aikana asiapapereitaan.

Vaikka ilta oli jo tulossa, Iljitš tahtoi tehdä autoretken Sokolnikin puistoon. Kun me lähestyimme paikkaa, mistä tie kulki rautatien alitse, niin osuimme nuorisoliittolaispatrulliin. „Seis!” — Pysähdyimme. — „Henkilötodistukset!” — Iljitš näytti todistuksensa: „Kansankomissaarien Neuvoston Puheenjohtaja — V. Uljanov”. — „Pötyä!” — Nuorisoliittolaiset pidättivät Iljitšin ja veivät lähimpään miliisiosastoon. Siellä Iljitš tunnettiin heti ja asialle naurettiin. Iljitš palasi ja jatkoimme matkaa. Käännyimme ajamaan Sokolnikin puistoon. Kun ajoimme erästä puistotietä, alettiin taas ampua paukuttaa. Osoittautui, että olimme ajaneet asevaraston ohi. Taas tarkastettiin henkilötodistukset, päästettiin menemään, mutistiin vain siitä, että ajelimme öisin herra ties missä. Paluumatkalla oli jälleen ajettava nuorisoliittolaispatrullin ohi. Mutta huomattuaan jo kaukaa auton pojat häipyivät jonnekin.

Heinäkuun 8 päivänä Neuvostojen V edustajakokous päätti erottaa Neuvostoista vasemmistoeserrät, jotka olivat myötämiehiisiä heinäkuun 6—7 päivän kapinalle. Heinäkuun 10 päivänä edustajakokous hyväksyi neuvostomaan perustuslain ja lopetti työnsä.

Tilanne oli koko heinäkuun äärettömän vaikea.

Tšekkoslovakkeja vastaan taistelleiden joukkojen komentajana oli vasemmistoeserrä Muravjov. Lokakuun vallankumouksen jälkeen hän asettui Neuvostovallan puolelle, osallistui taisteluihin Kerenskiä ja Krasnovia vastaan, kun nämä hyökkäsivät Pietariin, taisteli Ukrainan Keskusradaa vastaan ja Romanian rintamalla. Mutta kun heinäkuun 6—7 päivänä alkoi eserrien kapina, niin Muravjov siirtyi heidän puolelleen ja aikoi kääntää sotajoukot Moskovaa vastaan. Mutta ne joukko-osastot, jotka hän luuli saavansa puolelleen, eivät lähteneet hänen mukaansa; hän aikoi nojautua Simbirskin Neuvostoon, mutta Neuvosto ei kannattanut häntä, hänet aiottiin vangita, mutta hän osoitti vastarintaa, jolloin hän sai surmansa. Tšekkoslovakialaiset valloittivat kohta Simbirskin ja lähestyivät Jekaterinburgia, missä Nikolai II oli vankilassa. Heinäkuun 16 päivänä hän ja hänen perheensä ammuttiin, tšekkoslovakialaisten ei onnistunut pelastaa häntä, sillä he valtasivat Jekaterinburgin vasta heinäkuun 25 päivänä.

Pohjoisessa englantilais-ranskalaiset sotajoukot valtasivat osan Muurmannin rautatietä.

Bakun menševikit kutsuivat Bakuun englantilaisia sotajoukkoja.

Vapaaehtoinen armeija valloitti Tihoretskajan aseman ja sitten Armavirin.

Saksalaiset vaativat pataljoonansa päästämistä Moskovaan suurlähetystön suojaamista varten.

Niin vaikea kuin tilanne olikin, Iljitš ei lannistunut. Hänen mielialansa ilmenee täydellisesti kirjeestä Klara Zetkinille heinäkuun 26 päivältä.

„Syvästi kunnioitettu toveri Zetkin! — kirjoitti hän.—

Suuri ja lämmin kiitos kirjeestänne kesäkuun 27 päivältä, jonka minulle toi toveri Gerta Gordon. Teen kaiken toveri Gordonin auttamiseksi.

Meitä kaikkia ilahduttaa tavattomasti, että Te, toveri Mehring ja toiset „toverit spartakistit” Saksassa „olette sydämeltänne ja mieleltänne meidän kanssamme”. Se antaa meille varmuutta siitä, että Länsi-Euroopan työväenluokan parhaimmat ainekset,—kaikista vaikeuksista huolimatta,—tulevat sittenkin meidän avuksemme.

Meillä täällä ovat nyt kenties vaikeimmat viikot koko vallankumouksen aikana. Luokkataistelu ja kansalaisista ovat tunkeutuneet syvälle väestöön: kylissä on kaikkialla hajaannus — köyhälistö on meidän puolellamme, kulakit ovat raivokkaasti meitä vastaan. Entente on ostanut tšekkoslovakialaiset, vastavallankumouksellinen kapina riehuu, koko porvaristo ponnistelee kaikin voimin kukistaakseen meidät. Siitä huolimatta me uskomme lujasti, että vältämme sen „tavallisen” (kuten tapahtui 1794 ja 1849) vallankumouksen kulun ja voitamme porvariston.

Mitä suurimmin kiitoksin, parhain tervehdyksin ja vilpittömin kunnioituksin

Teidän *Lenin*”.

Ja lopussa lisäys:

„Minulle tuotiin juuri uusi valtiosinetti. Tässä se on. Kirjoitus kuuluu: Venäjän Sosialistinen Federatiivinen Neuvostotasavalta. Kaikkien maiden proletaarit, liitykää yhteen!”¹

Vastavallankumouksellinen kapina riehui edelleen. Tšekkoslovakit valloittivat Kanan, englantilais-ranskalaiset sotajoukot valloittivat Arkangelin ja siellä muodostui eserräläinen Pohjoisen alueen korkein hallinto. Iževskissä eserrät järjestivät kapinan, Iževskin oikeisto-eserräläiset sotajoukot valloittivat Sarapuln, neuvostojoukot luovuttivat Tšitan, vapaaehtoinen armeija valloitti Jekaterinodarin, mutta Moskovan ja Jaroslavl'n kapinoiden epäonnistuminen synnytti tiettyä horjuntaa eserrien riveissä; saksalaisten ja liittolaisten välillä uudella voimalla kehittyneet taistelut heikensivät interventiota, vetivät niiden huomion pois Venäjästä. Elokuun 16 päivänä tšekkoslovakialaiset kärsivät tappion Belaja-joella, ja alkoi meidän kaikkien aseellisten voimiemme yhdistäminen; toteutettiin kokonainen joukko

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 282.— Toim.

tärkeitä järjestelytoimenpiteitä, julkaistiin asetukset työväenjärjestöjen vetämisestä mukaan viljan hankintaan, elonkorjuuryhmien ja viljakeinottelua vastaan toimivien osastojen järjestämisestä; viljatilanne alkoi vähän parantua, porvarilliset lehdet lakkautettiin ja ne eivät enää olleet hermostuttamassa yleisöä. Voimistettiin agitaatiota ulkomaisten työläisten keskuudessa interventiota vastaan. Elokuun 9 päivänä Ulkoasiain kansankomissariaatti teki Amerikan hallitukselle esityksen, jossa oli rauhantarjous liittolaisvalloille.

Tuntien maaperän liukuvan pois jalkojensa alta oikeisto-eserrät päättivät murhata useita bolševistisiä johtajia, myöskin Leninin.

Elokuun 30 päivänä Iljitšille tiedotettiin Pietarista, että kello 10 aamupäivällä oli murhattu Pietarin Erikoiskomitean puheenjohtaja toveri Uritski.

Illalla Iljitšin oli — Moskovan komitean mobilisoimana — määrää puhua Basmannyin ja Zamoskvoretšjen kaupunginosissa.

Sinä päivänä Buharin oli meillä päivällisellä ja päivällisen aikana suostutteli kaikin tavoin Iljitšiä jättämään aiotun puhujamatkan. Iljitš nauroi, vastusteli ja sitten lopettaakseen kaikki puheet asiasta sanoi, että ehkei hän lähdekään. Maria Iljinitšna oli sinä päivänä sairaana ja istui kotona. Iljitš meni hänen huoneeseensa jo lakki päässä ja takki päällä lähtövalmiina. Maria Iljinitšna alkoi pyytää Iljitšiä ottamaan hänet mukaansa. „Ei missään tapauksessa, istu kotona”, — vastasi hän ja lähti kokoukseen ottamatta mukaansa ketään vartioväestä.

Meillä oli 2. Moskovan valtionyliopistossa neuvottelukokous kansanvalistuskysymyksistä. Kahta päivää aikaisemmin oli Iljitš puhunut kokouksessa. Kokous oli lopussa, aion lähteä kotiin ja lupasin ottaa autoon erään tuttavani opettajattaren, joka asui Zamoskvoretšjessä. Minua oli odottamassa Kremlin auto, mutta autonkuljettaja oli tuntematon. Hän lähti ajamaan Kremliniin, minä sanoin, että ensin viemme kotiin matkatoverimme; autonkuljettaja ei virkkanut mitään, mutta Kremlin luona pysähdytti auton, avasi oven ja auttoi matkatoverini autosta. Ihmettelin kovasti, kun hän määrälli sillä tavoin, aion jo moittia miestä, mutta olimme ehtineet ajaa meidän portaittemme eteen — Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean pihaan, — siellä tuli minua vastaan toveri Gil, autonkuljettaja, joka aina ajoi meidän autoamme. Hän alkoi kertoa, että oli käynyt autolla Iljitšin kanssa Michelsonin tehtaalla ja että siellä eräs nainen oli ampuanut Iljitšiä haavoittaen hänet lievästi. Saattoi arvata, että hän valmisteli minua vakavamman varalta. Hän näytti hyvin masentuneelta. „Sanokaa vain, onko Iljitš elossa vai ei?” — kysyin minä. Gil vastasi, että on, ja minä lähdin kiireesti kotiin. Meillä oli paljon väkeä, naulakossa oli takkeja, ovet olivat selkoseläl-

lään vastoin tavallisuutta. Naulakon luona seisoi Jakov Mihailovitš Sverdlov erittäin vakavan ja päättäväisen näköisenä. Katsohdettuani häneen luulin, että kaikki oli lopussa. „Mitenkä nyt käy?” — virkahdin minä. „Me olemme Iljitšin kanssa sopineet kaikesta”, — vastasi hän. „Sopineet, siis kaikki on lopussa”, — ajattelin minä. Oli mentävä pienen huoneen kautta, mutta tämä matka tuntui kestävän iäisyyden. Astuin makuuhuoneeseemme, Iljitšin sänky oli siirretty keskelle huonetta ja hän oli siinä aivan kalpeana, kasvoissa ei ollut punan häivää. Hän huomasi minut ja hetken kuluttua sanoi hiljaisella äänellä: „Tulit, olet väsynyt. Mene lepäämään”. — Sanat olivat sekavia, silmät puhuivat kokonaan toista: „Loppu”. — Poistuin huoneesta, etten olisi häirinnyt häntä, ja asetuin seisomaan oven luo niin että minä näin hänet, mutta hän ei nähnyt minua. Kun olin huoneessa, en huomannut ketä siellä oli, nyt näin, — liekö hän juuri tullut vai oliko jo ennenkin ollut huoneessa, — että Iljitšin sängyn luona seisoi Anatoli Vasiljevitš Lunatšarski ja katsoi Iljitšiin säikähtynein ja säällivin silmin. Iljitš sanoi hänelle: „Mitä tässä on katsomista”.

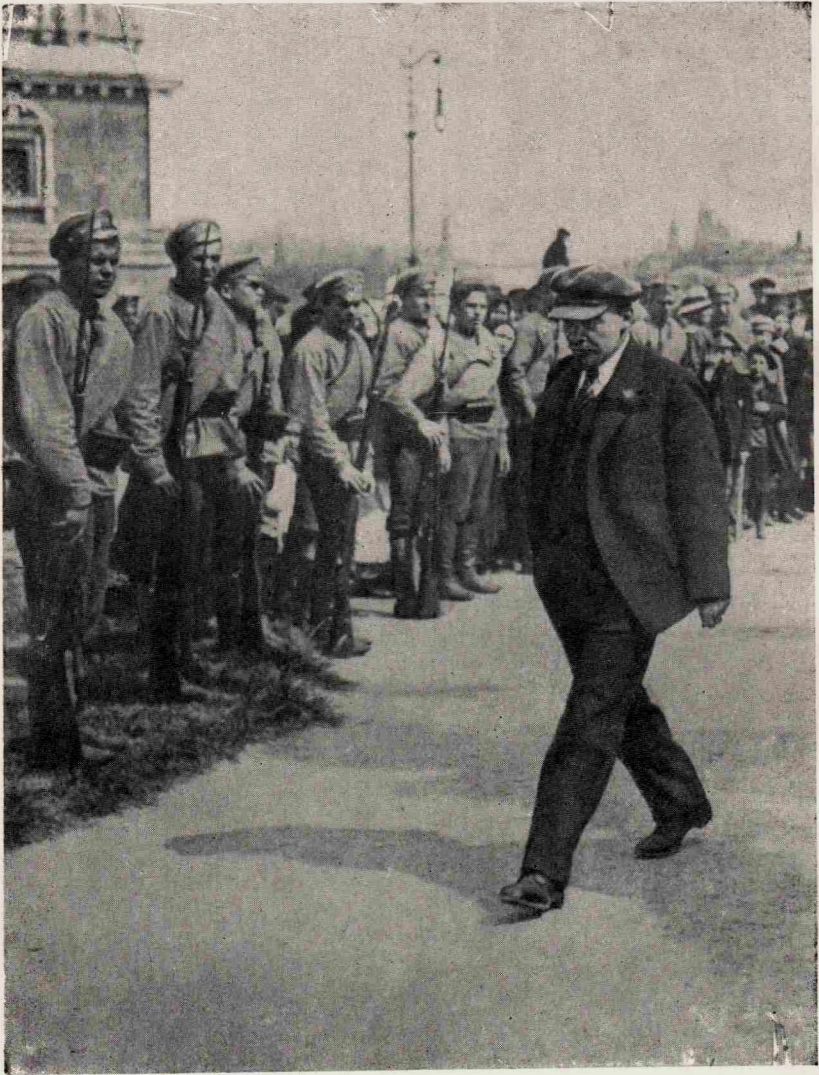
Asuntomme oli muuttunut kuin leiriksi, sairaasta huolehtivat Vera Mihailovna Bontš-Brujevitš ja Vera Moisejevna Krestinskaja, molemmat lääkäreitä. Pieneen huoneeseen makuuhuoneen viereen järjestettiin „lääkintäasema”, tuotiin happityynyjä, kutsuttiin välskäreitä, ilmaantui vanua, tölkkejä, joitakin lääke-seoksia.

Meidän väliaikainen kotiapulaisemme, latvialainen nainen, joka kohta sen jälkeen matkusti Latviaan, pelästyi tavattomasti, meni huoneeseensa ja pani oven lukkoon. Keittiössä joku sytytti öljykeitttiötä, tov. Kizas huuhtoi kylpyammeessa verisiä siteitä ja pyyheliinoja. Häneen katsoessa muistuivat tahtomatta mieleeni Lokakuun vallankumouksen ensimmäiset yöt Smolnassa, kun tov. Kizas silmiään ummistamatta lajitteli kaikkialta lähetettyjä sähkösanomia, joita oli aina kokonainen kasa.

Vihdoin tulivat kirurgit: Vladimir Nikolajevitš Rozanov, Mints ja toisia. Iljitšin elämä oli epäilemättä vaarassa, se oli hiuskarvan varassa. Kun autonkuljettaja Gil yhdessä Michelsonin tehtaan tovereiden kanssa oli tuonut haavoitetun Iljitšin Kremliin ja he olivat aikoneet kantaa hänet yläkertaan, Iljitš ei ollut sitä tahtonut, vaan oli noussut itse kolmanteen kerrokseen. Veri valui hänen keuhkoonsa. Sitä paitsi lääkärit luulivat, että kuula oli lävistänyt ruokatorven ja kielsivät häntä juomasta. Mutta häntä vaivasi jano. Vähän ajan kuluttua sen jälkeen kun lääkärit olivat lähteneet ja hänen luokseen jäi kaupungin-sairaalasta kutsuttu sairaanhoitajatar, hän käski tämän mennä pois ja kutsua minut. Kun tulin huoneeseen Iljitš oli hetken vaiti ja sitten sanoi: „Kuulehan, tuo minulle lasi teetä”. — „Tiedäthän, että tohtorit kielsivät sinua juomasta”. Viekkkaus ei auttanut.

V. I. Lenin Punaisella torilla vappumielenosoituksessa
keskustelee Moskovan puoluekomitean sihteerin toveri Zagorskin kanssa.
Valokuva, toukokuun 1 pnä 1919.

V. I. Lenin tarkastaa kunniavartion mennessään
„Vapautettu Työ” nimisen patsaan peruskiven laskutilaisuuteen
Moskva-joen rannalle.

Valokuva, toukokuun 1 pnä 1920.

Iljitš sulki silmänsä: „No, mene”. Maria Iljinitšna puuhasi lääkärin ja lääkkeiden parissa. Minä seisoin ovelta. Kävin kolme kertaa yöllä käytävän toisessa päässä sijaitsevassa Iljitšin työhuoneessa, missä istuen tuoleilla viettivät koko yön Sverdlov ja toiset toverit. Stalin oli silloin rintamalla.

Vladimir Iljitšin haavoittuminen huolestutti ei ainoastaan kaikkia puoluejärjestöjä, vaan mitä laajimpia työväen, talonpoikain ja puna-armeijalaisten joukkoja: silloin he tulivat erikoisen selvästi tuntemaan sen, mitä Lenin oli vallankumoukselle. Liikuttuksella seurasivat kaikki sanomalehdissä julkaistuja tiedotuksia hänen terveydentilastaan.

Elokuun 30 päivän illalla julkaistiin puolueen nimessä Sverdlovin allekirjoittama tiedonanto murhayrityksestä Leniniä vastaan. Tiedonannossa sanottiin: „Työväenluokka tulee vastamaan johtajiansa vastaan suunnattuihin murhayrityksiin tiivistämällä entisestään voimiaan, vastaamaan säälimättömällä joukoterrorilla kaikkia vallankumouksen vihollisia vastaan”.

Murhayritys pani työväenluokan ryhdistäytymään, liittymään tiiviimmin yhteen, työskentelemään entistä suuremmalla tarmolla.

Eserrien puolueessa alkoi hajaannus.

Seuraavana päivänä murhayrityksen jälkeen lehdissä julkaistiin Moskovan byroon ilmoitus siitä, että eserrien puolue ei ollut millään tavoin osallinen murhayritykseen. Jo vasemmistoeserrien heinäkuun kapinan jälkeen alkoi varsinkin työläisten loitoneminen eserrien puolueesta. Puolueesta erosi ryhmä Kalegajevin, Bitsenkon, A. Ustinovin ynnä muiden johdolla, joka nimitti itseään „narodnikki-kommunisteiksi” ja joka ei sallinut Brestin rauhan väkivaltaista tyhjäksi tekemistä, terroritekoja eikä aktiivista taistelua Kommunistista puoluetta vastaan. Loppuosa eserristä siirtyi yhä enemmän oikealle, kannatti kulakkikapinoita, mutta sen vaikutus alkoi heiketä. Murhayritys Leniniä vastaan lisäsi alkanutta eserrien puolueen hajaantumista ja horjutti entisestäänkin sen vaikutusta joukkoihin.

Neuvostovallan vihollisten toiveet eivät toteutuneet. Iljitš jäi eloon. Lääkärin lausunnot alkoivat päivä päivältä olla yhä toiveikkaampia. He sekä kaikki Iljitšiä lähellä olleet ilostuivat. Iljitš puheli leikillisesti heidän kanssaan. Häntä oli kielletty liikkumasta, mutta kun ketään ei ollut huoneessa, hän kaikessa hiljaisuudessa yritti nousta. Hän tahtoi palata pian työhön. Vihdoin syyskuun 19 päivänä „Pravdassa” tiedotettiin, että vaara oli ohi, ja Iljitš lisäsi siihen, että koska hän toipuu hyvin, niin hän pyytää, ettei lääkäreitä vaivattaisi puhelinsoitoilla ja kysymyksillä hänen terveydentilastaan. Syyskuun 16 päivänä Iljitšille annettiin vihdoin lupa mennä Kansankomissaarien Neuvostoon. Hän

oli kovin liikuttunut, jaksoi tuskin nousta vuoteelta, mutta oli iloinen siitä, että voi jälleen palata työhön.

Syyskuun 17 päivänä Iljitš toimi puheenjohtajana Kansankomissaarien Neuvostossa. Samana päivänä hän kirjoitti tervehdyksen proletaaristen kulttuuri- ja valistuslaitosten konferenssin puhemiehistölle. Siihen aikaan Proletkultin vaikutus oli erittäin suuri. Iljitšin mielestä Proletkultin puutteellisuutena oli se, että Proletkult oli toiminnassaan liian loitolla yleispoliittisista taistelutehtävistä, auttoi vähän joukkojen tietoisuuden kohottamista, työläisten nostamista johtavaan työhön, heidän valmistamistaan valtionhallintaan Neuvostojen kautta. Konferenssille lähettämässään tervehdyksessä hän kirjoittikin Proletkultin poliittisista tehtävistä. Parin päivän kuluttua hän kirjoitti vielä yhden kirjoituksen. Se oli kirjoitus „Sanomalehtiemme luonteesta”, jossa Iljitš vaati, että lehdet tarkkailisivat enemmän ympäristön tapahtumia. „Lähemmäksi elämää. Enemmän huomiota siihen, miten työläis- ja talonpoikaisjoukot rakentavat *käytännössä* jotain uutta arkisessa työssään. Enemmän sen *tarkastamista*, miten *kommunistista* on se uusi”¹.

Ryhdyttyään työhön Vladimir Iljitš antautui heti elintarvikesyysmysten ratkaisemiseen, osallistui aktiivisesti asetuksen laatimiseen talonpoikien verottamisesta luontaisverolla, mutta huomasi heti, että jokapäiväinen jännittynyt hallintotyö ei ole vielä hänelle voimien mukaista ja suostui lähemmään pariaksi viikoksi lepäämään maalle. Hänet vietiin Gorkiin, Moskovan entisen kaupunginpäällikön Reinbotin entiselle maatilalle. Siellä oli erinomaisesti kalustettu kunnollinen asuintalo parvekkeineen, kylpyhuoneineen ja sähkövaloineen, ja ympärillä ihana puisto. Alakertaan sijoittuivat vartiosotilaat: ennen haavoittumista suojeleusvartio oli hyvin pulmallinen asia. Iljitš ei ollut vartiosotioon tottunut eikä vartiosotillakaan ollut vielä selvää käsitystä siitä, mitä oli tehtävä ja miten käyttäydyttävä. Vartiosotilaat ottivat Iljitšin vastaan pitäen tervehdyspuheen ja ojentaen hänelle kukkia. Sekä vartiosotilaat että Iljitš tunsivat olonsa epämukavaksi. Huoneiden kalustus oli sellaista, johon emme olleet tottuneet. Me olimme tottuneet asumaan vaatimattomissa ja pienissä asunnoissa, huokeissa huoneissa ja samoin huokeissa ulkomaisissa täysihoitoloissa. Reinbotin tilavassa talossa emme tietäneet mihin olisimme asettuneet. Valitsimme pienimmän huoneen, ja samassa huoneessa Iljitš sitten kuuden vuoden kuluttua kuoli. Tähän huoneeseen asetuimme. Mutta pienessäkin huoneessa oli kolme peililasi-ikkunaa ja kolme seinäpeiliä. Vain vähitellen aloimme tottua tähän taloon. Vartiosotilaat eivät myöskään heti tottuneet. Sattui seuraava tapaus. Syyskuu oli jo

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 80.—Toim.

lopussa, alkoi olla hyvin kylmä. Suuressa huoneessa sen huoneen vierellä, jossa asuimme, koreili kaksi kamiinaa. Olimme tottuneet kamiinoihin Lontoossa, missä ne ovat useimmissa asunnoissa ainoa lämmityslaite. „Pankaahan kamiina lämpiämään”, pyysi Iljitš. Tuotiin halkoja, etsittiin uuninpeltiä, mutta sitä ei ollut. Vartiomiehet arvelivat, ettei kamiinoissa kaiketi olekaan savujohtoja. Puut sytytettiin. Mutta kamiinat olivatkin vain koristuksena eikä lämmittämistä varten. Ullakko syttyi palamaan, alettiin vedellä sammuttaa, silloin romahti välikatto. Sitten Gorkista tuli Iljitšin vakinainen kesäasunto, ja vähitellen totuimme ja järjestimme talon hyvää ja järkiperaistä lepoa varten. Iljitšiä miellyttivät parvekkeet ja suuret ikkunat.

Haavoittumisen jälkeen Iljitšillä oli vähänlaisesti voimia, kului melko paljon aikaa ennenkuin hän saattoi kulkea puiston ulkopuolelle. Mieliala oli reipas — tervehtyvän ihmisen mieliala ja sitäpaitsi tapahtui käänne koko ympäröivässä tilanteessa. Rintamatilanne muuttui. Punainen Armeija sai jo voittoja. Syyskuun 3 päivänä Kasanissa nousivat työläiset kapinaan valtaapitäviä tšekkoslovakialaisia ja oikeistoesperriä vastaan, syyskuun 7 päivänä neuvostojoukot valtasivat Kasanin, 12 päivänä Volskin ja Simbirskin, 17 päivänä Hvalynskin ja syyskuun 20 päivänä Tšistopolin ja lokakuun 7 päivänä Samaran. Syyskuun 9 päivänä neuvostojoukot valtasivat Groznyn ja Uralskin. Känne oli varma. Neuvostovallan vuosipäivänä Lenin sanoi täysin perustellusti puheessaan, että erikseen toimivista punakaartilais-osastoista olimme päässeet lujaan Punaiseen Armeijaan.

Saksassa lähestyvistä vallankumouksesta saapui keskeytymättä viestejä Gorkiin.

Jo lokakuun 1 päivänä Iljitš kirjoitti Sverdloville Moskovaan: „Saksassa ovat asiat niin „jouduttaneet kulkuaan”, että mekään emme saa jäädä jälkeen. Mutta me olemme jo jääneet jälkeen.

Pitää kutsua huomenna

Toimeenpanevan Keskuskomitean
Moskovan Neuvoston
Piirineuvostojen
Ammattiliittojen jne. jne.

yhteinen kokous.

Tehdä useita selostuksia *vallankumouksen alkamisesta Saksassa.*

(*Meidän taktiikkamme voitto taistelussa saksalaista imperialismia vastaan. Jne.*)

Hyväksyttävä päätöslauselma.

Kansainvälinen vallankumous on *viikossa* lähentynyt niin, että se on huomioitava *lähimpien päivien* tapahtumana.

Ei mitään liittoja Wilhelmin hallituksen kanssa eikä Wilhelm II + Ebertin ynnä muiden heittiöiden hallituksen kanssa.

Mutta Saksan työväelle, miljoonille saksalaisille työtätekeville, kun he ovat aloittaneet suuttumuksen hengellä (toistaiseksi *vain* hengellä), me

alamme valmistaa

veljellistä liittoa, **viljaa**, sotilaallista apua.

||| Kaikki annamme henkemme auttaaksemme saksalaisia työläisiä viemään eteenpäin Saksassa alkanutta vallankumousta.

Johtopäätös: 1) Kymmenkertaisesti enemmän ponnistuksia viljan hankkimiseksi (käytettävä *kaikki* viljavarastot itseämme *ja saksalaisia työläisiä varten*).

2) kymmenkertaisesti enemmän *kirjoittautumista* sotaväkeen.

Meillä täytyy olla *kevääseen mennessä* 3-miljoonainen armeija kansainvälisen työväenvallankumouksen auttamiseksi.

Tämä päätöslauselma on lähetettävä keskiviikkoyönä lennätimellä koko maailmaan.

Määrätkää kokous kello 2 keskiviikkona. Aloitamme kello 4, antakaa minulle puheenvuoro $\frac{1}{4}$ tunniksi avajaispuhetta varten, minä tulen ja lähdän heti takaisin. Lähetätkää huomenaamalla auto hakemaan minua (ja puhelimesta sanokaa vain: *suostuttaan*).

Terveisiä! Lenin" ¹.

Suostumusta saapumiseen Iljitš ei saanut huolimatta hänen hartaasta pyynnöstään antaa tämä suostumus, hänen terveydestään huolehdittiin erikoisesti. Yhteinen kokous oli määrätty pidettäväksi torstaina, lokakuun 3 päivänä, ja lokakuun 2 päivänä, keskiviikkona, Iljitš vain kirjoitti kokoukselle kirjeen ². Yhteisessä kokouksessa 3 päivänä luettiin Iljitšin kirje ja hyväksyttiin päätöslauselma siinä hengessä kuin Iljitš tahtoi. Tämä päätöslauselma lähetettiin lennättimitse kaikkiin maihin ja koko Venäjän Sosialistiseen Federatiiviseen Neuvostotasavaltaan, ja seuraavana päivänä se julkaistiin „Pravdassa”.

Iljitš tiesi, ettei autoa lähetetä, mutta istui sinä päivänä kuitenkin tien varressa ja odotti autoa... „Jos kuitenkin tulee!”

Saksalaisten työläisten keskuudessa voimistui liikehtiminen. Lenin antoi aina valtavan merkityksen teoreettiselle taistelulle,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 301—302.—*Toim.*

² Ks. V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 82—84.—*Toim.*

teoreettisesti selvälle kannanotolle. Hän tiesi miten suurta arvovaltaa nautti Saksassa teoreetikkona Kautsky. Tämä oli kirjoittanut useita teoksia, joissa esitti helppotajuisesti ja teki tunnetuksi Marxin oppia, sekä oli aikoinaan esiintynyt Bernsteinin opportunistisia mielipiteitä vastaan. Siksi Lenin tunsu erittäin suurta suuttumusta, kun „Pravdassa” syyskuun 20 päivänä julkaistiin otteita bolševismia vastaan suunnatusta Kautskyn kirjoituksesta. Lenin lähetti heti kirjeen Vorovskille, joka silloin asui Sveitsissä ja oli siellä VSFNT:n edustaja. Lenin kirjoitti, että Zetkinin, Mehringin ym. on „julkaistava lehdissä *periaatteellinen teoreettinen* lausunto siitä, että diktatuuria koskevassa kysymyksessä Kautsky esittää iljettävän bernsteiniaadin eikä marxilaisuutta”. Vladimir Iljitš kirjoitti, että on käännettävä nopeasti saksan kielelle hänen teoksensa „Valtio ja vallankumous”, jossa eritellään Kautskyn reformistinen kanta, pyysi lähettämään Kautskyn kirjasen „Proletariaatin diktatuuri” heti kun se ilmestyy, sekä kaikki Kautskyn kirjoitukset bolševismista ¹.

Levätessään Gorkissa Iljitš ryhtyi paljastamaan Kautskya, minkä tuloksena oli hänen kirjasensa „Proletaarinen vallankumous ja luopio Kautsky”. Sen viimeiset rivit on kirjoitettu marraskuun 9 päivänä 1918. Se päättyy sanoihin:

„9:n ja 10:n päivän välisenä yönä on Saksasta saatu sanomia voitokkaan vallankumouksen alkamisesta ensin Kielissä ja muissa pohjoisissa ja rannikkokaupungeissa, missä valta on siirtynyt Työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostoille, sekä sen jälkeen Berliinissä, missä valta niinkään on siirtynyt Neuvoston käsiin.

Loppulause, mikä minun olisi pitänyt laatia Kautskya ja proletaarista vallankumousta käsittelevään kirjaseen, on käynyt tarpeettomaksi” ².

Lokakuun 18 päivänä Iljitš jo muutti Moskovaan. Lokakuun 23 päivänä hän kirjoitti meidän suurlähettiläällemme Berliiniin:

„Sanokaa viipymättä Karl Liebknechtille meidän tuliset tervehdyksemme. Saksan vallankumouksellisten työläisten edustajan vapauttaminen vankilasta on uuden aikakauden, voitokkaan sosialismin aikakauden merkki, aikakauden, joka nyt avautuu Saksalle ja koko maailmalle.

Venäjän kommunistisen puolueen (bolševikit) Keskuskomitean puolesta

Lenin Sverdlov Stalin” ³.

¹ Ks. V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, ss. 299—300.— Toim.

² V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 294—295.— Toim.

³ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 308.— Toim.

Lokakuun 23 päivänä, kun Karl Liebknecht vapautettiin vankilasta, työläiset järjestivät Venäjän suurlähetystön talon edustalla mielenosoituksen.

Marraskuun 5 päivänä 1918 Saksan hallitus, syyttäen Berliinissä ollutta neuvostoeidustusta osallistumisesta vallankumousliikkeeseen Saksassa, vaati VSFNT:n diplomaattisia ja konsuli-edustajia sekä neuvostomaan suurlähettiläs A. A. Joffea viivyttelämättä poistumaan Berliinistä. Marraskuun 9 päivänä Berliinin Työläisten ja sotilaiden edustajain Neuvosto palautti vallankumoukselliseen Berliiniin Joffen, joka suurlähetystön henkilökunnan kanssa oli matkalla Venäjälle.

Juhlittaessa Neuvostovallan ensimmäistä vuosipäivää mieliala oli korkealla. Lokakuun lopulla Iljitš osallistui vetoituksen laatimiseen Itävallan työläisille Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean ja Kansankomissaarien Neuvoston nimessä ja marraskuun 3 päivänä puhui Itävalta-Unkarin vallankumouksen kunniaksi järjestetyssä mielenosoituksessa. Päätettiin kutsua Neuvostojen VI Yleisvenäläinen edustajakokous koolle Lokakuun päivinä. Edustajakokous avattiin marraskuun 6 päivänä, jolloin Iljitš piti puheen proletaarisen vallankumouksen vuosipäivästä; samana päivänä hän teki selostuksen ammattiliittojen Yleisvenäläisen keskusneuvoston ja Moskovan neuvoston juhlaistunnossa ja Moskovan proletkultin illanvietossa. Marraskuun 7 päivänä hän puhui Lokakuun vallankumoustaistelijoille omistetun muistotaulun perustanlaskemistilaisuudessa.

Samana marraskuun 7 päivänä Iljitš puhui Marxin ja Engelsin muistomerkin paljastustilaisuudessa heidän oppinsa merkityksestä, heidän ennakkoltanäkemyksestään:

„Me elämme onnellista aikaa, jolloin suurten sosialistien ennakkoltanäkeminen on alkanut toteutua. Kaikki me näemme, miten useissa maissa alkaa nousta proletariaatin kansainvälisen vallankumouksen aamurusko. Imperialistisen sodan sanoinkuvaamattomat kauhut herättävät kaikkialla sorrettujen joukkojen sankarillista nousua, kymmenkertaistavat niiden voimat taistelussa vapautuksen puolesta.

Muistuttakoot Marxin ja Engelsin muistopatsaat aina uudestaan ja uudestaan miljoonille työläisille ja talonpojille, että me emme ole yksinäisiä taistelussamme. Meidän rinnallemme nousevat etumaisimpien maiden työläiset. Sekä heillä että meillä ovat vielä edessä raskaat taistelut. Yhteisessä taistelussa hävitetään pääoman sorto, saavutetaan lopullisesti sosialismi!”¹

Marraskuun 8—9—10—11 päivinä viestit Saksan vallankumouksesta saivat Iljitšin täydellisesti valtaansa. Hän piti puheita hyvin monissa tilaisuuksissa. Hänen kasvonsa loistivat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, ss. 146—147.—*Toim.*

ilosta niinkuin ne olivat loistaneet Toukokuun 1 päivänä 1917. Lokakuun ensimmäiset vuosipäivät olivat eräitä onnellisimpia Iljitšin elämässä.

Mutta Vladimir Iljitš ei unohtanut hetkeksikään sitä, miten vaikea tie Neuvostovallalla oli vielä edessä. Marraskuun 8 päivänä hän puhui Moskovan alueen maaseutuköyhälistön konferenssissa.

Köyhälistökomiteoiden Moskovan konferenssiin kokoontuneet edustajat näyttivät tyytyväisiltä. Pitkä sinitakkinen edustaja noustessaan portaita ylös pysähtyi jonkun tiedemiehen rintakuvaveistoksen luo ja sanoi hymyillen: „Tämä kelpaa meille kotikylään”. Tämän konferenssin edustajat puhuivat yleensä eniten siitä, mitä he ottavat ja miten jakavat keskenään. Salissa istui ja kuunteli Iljitšin puhetta köyhiä yksityistalonpoikia, joille maatalouden kollektivisoinnin ja yhteisen maanmuokkauksen kysymykset eivät vielä olleet ajankohtaisia. Kun vertaillaan köyhälistökomiteoiden edustajain silloisia mielialoja kolhoosilaisten II edustajakokouksen¹ osanottajain mielialoihin, niin nähdään mikä valtava tie on kuljettu, miten suunnattoman suuri työ on suoritettu.

Iljitš käsitti, että tarvitaan pitkäaikaista työtä. Hän näki selvästi kaikki vaikeudet, mutta piti tätä kysymystä ratkaisevana. „Maan saaminen omistukseen samoin kuin kaikki työtätekevien saavutukset on luja ja kestävä vain silloin, kun se nojautuu itsensä työtätekevien omatoimisuuteen, heidän omaan järjestyöönsä, heidän kestävyyteensä ja vallankumoukselliseen lujuuteensa”, — puhui hän köyhälistökomiteoiden konferenssissa.

„Oliko työtätekevillä talonpojilla sellainen järjestö?

„Valitettavasti ei ollut, ja siinä on taistelun vaikeuden perusjuuri ja perimmäinen syy”².

Iljitš osoitti tien järjestäytymiseen: on voitettava kulakisto ja tehtävä luja liitto työväenluokan kanssa.

„...ellei kulakkiin kajota, elleimme voita verenimijöitä, niin tsaari ja kapitalisti palaavat varmasti takaisin.

Kaikkien tähänastisten Euroopan vallankumousten kokemus osoittaa havainnollisesti, että vallankumous kärsii kiertämättömästi tappion, jos talonpoikaisto ei voita kulakkien ylivaltaa.

Kaikki Euroopan vallankumoukset ovat päättyneet tuloksetta nimenomaan siksi, että maaseutu ei ole osannut lyödä vihollistaan. Kaupungeissa työläiset kukistivat tsaareja... mutta jonkin ajan kuluttua palautui kuitenkin vanha järjestys”³.

¹ Kolhoosilais-iskurien II Yleisliittolainen edustajakokous pidettiin helmikuussa 1935.— *Toim.*

² *V. I. Lenin*, Teokset, 28. osa, s. 153.— *Toim.*

³ *Sama.*— *Toim.*

„Entisissä vallankumouksissa talonpoikaisköyhälistö ei ole voinut turvautua kehenkään raskaassa taistelussa kulakkeja vastaan.

Nyt Venäjällä on vallassa järjestynyt proletariaatti — voimakkaampi ja kokeneempi kuin talonpoikaisto (kokemusta proletariaatti on saanut entisessä taistelussa) — ja se omlstaa kaikki tuotannonvälineet, kaikki tehtaat, rautatiet, laivat jne.

Nyt köyhimmällä talonpoikaistolla on luotettava ja voimakas liittolainen taistelussa kulakistoa vastaan. Köyhät talonpojat tietävät, että kaupunki puolustaa heitä, että proletariaatti tulee auttamaan heitä kaikella millä voi, — ja auttaa jo nyt käytännöllisesti”¹.

„Kulakit odottivat kärsimättöminä tšekkoslovakialaisia, he nostaisivat mielellään valtaistuimelle uuden tsaarin, että voisivat jatkaa rankaisematta riistämistä, olla taas maataloustyöläisten herrana, rikastua entiseen tapaansa.

Pelastus oli vain siinä, että maaseutu liittyi yhteen kaupungin kanssa, että maaseudun proletaariset ja puoliproletaariset ainekset, jotka eivät käytä vierasta työvoimaa, järjestivät yhdessä kaupungin työläisten kanssa sotaretken kulakkeja ja verenimijöitä vastaan”².

Edelleen Iljitš osoitti maaseudun kaiken tuotantomuodon uudestijärjestämisen näköalan:

„Ulospääsy on vain yhteisessä maanmuokkauksessa... Kommuunit, yhteinen maanmuokkaus, talonpoikien osuuskunnat — niissä on pelastus pientalouden onnettomuuksista, niissä on talouden nostamisen ja parantamisen sekä voimien säästämisen keino, keino taistelussa kulakistoa, tyhjäntoimittajia ja riistoa vastaan”³.

Marraskuun 16 päivänä 1918 avattiin työläisnaisten I Yleisvenäläinen edustajakokous. Sen oli kutsunut koolle VKP(b):n Keskuskomitean komissio, joka hoiti agitaatio- ja propaganda-työtä työläisnaisten keskuudessa. Edustajakokouksen järjestämiseksi tekivät paljon työtä toverit Inessa, Samoilova, Kollontai, Stal ja A. D. Kalinina. Kokoukseen oli saapunut 1.147 edustajaa. Se oli työläisnaisten edustajakokous; talonpoikaishaisia kokouksessa oli vielä vähän, eikä siellä asetettu vielä kysymystä työn suorittamisesta vähemmistökansallisuuksien keskuudessa. Kokouksessa pitämässään puheessa Iljitš kuitenkin puhui pääasiassa siitä, mihin hänen huomionsa suuntautui erikoisesti: maaseudusta, siitä että vain sosialismi voi vapauttaa naiset heidän entisestä asemastaan.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 154.— *Toim.*

² Sama, s. 155.— *Toim.*

³ Sama, s. 156.— *Toim.*

„Vasta silloin kun me siirrymme pientalouksista yhteistalouksiin ja yhteiseen maanmuokkaukseen,—sanoi Iljitš,—vasta silloin naiset tulevat täydellisesti vapautetuiksi orjuudesta. Se on vaikea tehtävä, mutta nyt kun muodostetaan köyhälistökomiteita on tullut aika, jolloin sosialistinen vallankumous lujittuu.

Vasta nyt köyhin väestönosa maaseudulla järjestäytyy ja niistä, köyhälistön järjestöistä sosialismi saa vankan perustan.

Ennen tapahtui usein niin, että kaupunki tuli vallankumoukselliseksi ja maaseutu esiintyi sen jälkeen.

Nykyinen vallankumous nojautuu maaseutuun ja siinä on sen merkitys ja voima”¹.

Kaikkialla missä Iljitš vain esiintyi hän puhui aina talonpoikaistosta ja maan yhteiskunnallistamisesta. Keskusteluissa ja kävelyillä hän muisteli usein Karl Marxin kirjettä Engelsille vuodelta 1856. Marx kirjoitti: „Saksassa tulee koko asia riippumaan mahdollisuudesta tukea proletaarista vallankumousta jollain talonpoikaissodan toisella painoksella. Silloin on kaikki erittäin hyvin”².

Puhuessaan joulukuun 11 päivänä 1918 maatalousosastojen, köyhälistökomiteoiden ja kommuunien I Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa Lenin sanoi:

„Ei saa elää vanhaan tapaan niinkuin elettiin ennen sota, eikä saa jatkua pitemmälle sellainen ihmisvoimien ja työn haaskaus, joka tapahtuu talonpoikain yksityisissä pientalouksissa. Jos tästä hajallaan olevasta pientaloudesta siirryttäisiin yhteistalouteen, niin työn tuottavuus kohoaisi kaksin-kolminkertaisesti, säästettäisiin kaksin-kolminkertaisesti ihmisen työtä maanviljelystä ja ihmisen taloutta varten”³.

Jo Sveitsissä ollessa sairastin erittäin pitkälle kehittyntä Basedowin tautia. Leikkauksen ja vuoristossa asumisen avulla se jokseenkin parani, vain sydän heikkeni ja ruumiilliset voimat olivat menneet. Iljitsin haavoittuminen, suuri huoli hänen elämästään ja terveydestään johtivat siihen, että syksyllä tuo vaikea tauti uusiintui. Lääkärit antoivat kaikenlaisia lääkkeitä, pakottivat olemaan vuoteessa, kielsivät työn teon, mutta ei se paljonkaan auttanut. Silloin ei ollut parantoloita. Minut lähetettiin lepäämään Sokolnikin metsäkoululle, missä ei saanut puhua politiikasta eikä työstä. Solmin ystävyiden koululaisten kanssa, ja miltei joka ilta kävi Iljitš, useimmiten Maria Iljinitšnan kanssa. Olin siellä joulukuun lopun 1918 ja tammikuun 1919. Koululapset alkoivat kohta pitää minua läheisenään ja kertoivat kaikesta mikä heitä askarrutti. Toiset näyttivät piirustuksiaan,

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 161.—*Toim.*

² K. Marx ja F. Engels. Valittuja kirjeitä, Gospolitizdat, 1953, s. 86.—*Toim.*

³ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 319.—*Toim.*

toiset kertoivat hiihtoretkestä; eräs yhdeksänvuotias pikku mies oli harmissaan siitä, ettei kukaan valmistanut äidille ruokaa. Hän oli tavallisesti keittänyt ruuan äidilleen: tehnyt perunakeittoa, „paistanut” perunat vedessä; kun äiti tuli työstä, hän oli jo odottamassa ja ruoka valmiina. Siellä oli eräs pieni tyttö, hänet oli siirretty orpokodista metsäkouluun. Tytöllä oli paljon orpokodin tapoja: hän osasi imartelulla päästä ankan opettajattaren suosioon, osasi valehdellakin. Tytön äiti oli katunainen, joka asui Smolenskin kauppatorilla. Äiti rakasti tavattomasti tytärtään ja tytär samoin äitiään. Tyttönen kertoi kerran minulle kyynelisin, että äiti oli tullut miltei paljasjaloin pakkasella häntä katsomaan, rakastaja oli varastanut äidin kengät ja vaihtanut viinaan, äiti oli palelluttanut jalkansa. Tytär ajatteli koko ajan äitiään: ei syönyt kahdeksannesnaulan leipäänostaan, säästi äidille, aterian jälkeen katseli oliko jäänyt leivänkuoria, hän keräsi niitä äidilleen.

Lapset kertoivat minulle paljon elämästään, mutta koulu oli etääntynyt kauaksi elämästä. Aamulla opiskeltiin, sitten käytiin hiihtämässä ja illalla valmistettiin kuusenkoristeita.

Iljitš puheli usein lasten kanssa leikkillisesti, he alkoivat pitää hänestä kovasti, aina odottivat häntä. Vuoden 1919 alussa (vanhana jouluna) koulu järjesti lapsille kuusijuhlan. Meillä Venäjällä joulukuuseen ei liittynyt koskaan mitään uskonnollisia menoja, joulukuusi oli vain lasten juhla ja huvi. Lapset kutsuivat Iljitšiä kuusijuhlaansa. Hän lupasi tulla. Hän pyysi Vladimir Dmitrijevitš Bontš-Brujevitšia ostamaan lapsille lahjoja. Kun hän sinä iltana oli Maria Iljinitšnan kanssa matkalla meille, niin tiellä rosvot hyökkäsivät heidän kimppuunsa. He pakoittivat Iljitšin ja Maria Iljinitšnan sekä autonkuljettajan tov. Gilin ja Iljitšiä saattaneen vartiomiehen — tämä seisoj toimettona maitokannu kädessä — poistumaan autosta ja veivät auton. Ja me odotimme metsäkoulussa Iljitšiä ja Maria Iljinitšnaa ja ihmettelimme heidän myöhästymistään. Kun he vihdoinkin pääsivät koululle, oli heidän kasvoillaan kummallinen ilme. Kysyin käytävällä Iljitšiltä, mitä hänelle oli tapahtunut. Hän epäro i hetkisen haluamatta säikähdyttää minua, mutta sitten sanoi; ja menimme huoneeseeni ja hän kertoi kaiken yksityiskohtaisesti.

Olin iloinen, että hän oli välttänyt vaaran.

